

Nelékařské obory/
Patologická fyziologie
nervového systému

**Poruchy aferentních a
eferentních nervů,
další poruchy nervového
systému**

ÚPF 1.LF UK

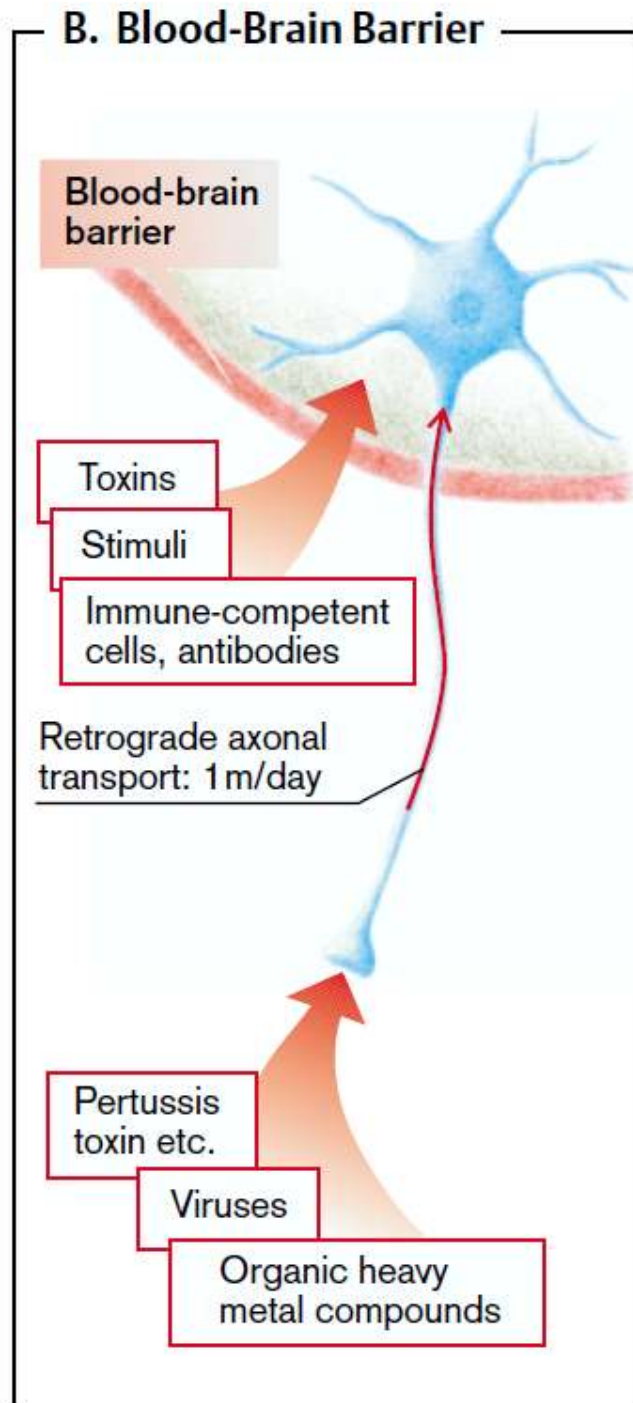
Funkční/ morfologické dělení nervového systému a jeho poruchy

(A) Dělení nervové tkáně

- (1) CNS (= centrální nervová soustava), neregeneruje
- (2) P(NS) periferní nerv, regeneruje za určitých podmínek
- (3) VNS, Vegetativní nervová soustava, regeneruje, autonomní
- (4) ENS, Enterický nervový systém, plexus myentericus, autonom.

(B) Poruchy periferních nervů traumatické, degenerativní, kde je možná regenerace, použijí se mikrochirurgické zásahy

- (1) reflex, reflexní oblouk, porušení reflexu
- (2) neuropatie (diabetická)
- (3) avitaminózy, alkoholické a toxické poruchy
- (4) demyelinizace (PNS i CNS)
- (5) poruchy motoneuronů (= eferentních n.), motorické jednotky
- (6) poruchy senzorických neuronů (= aferentních n.)
- (7) bolest

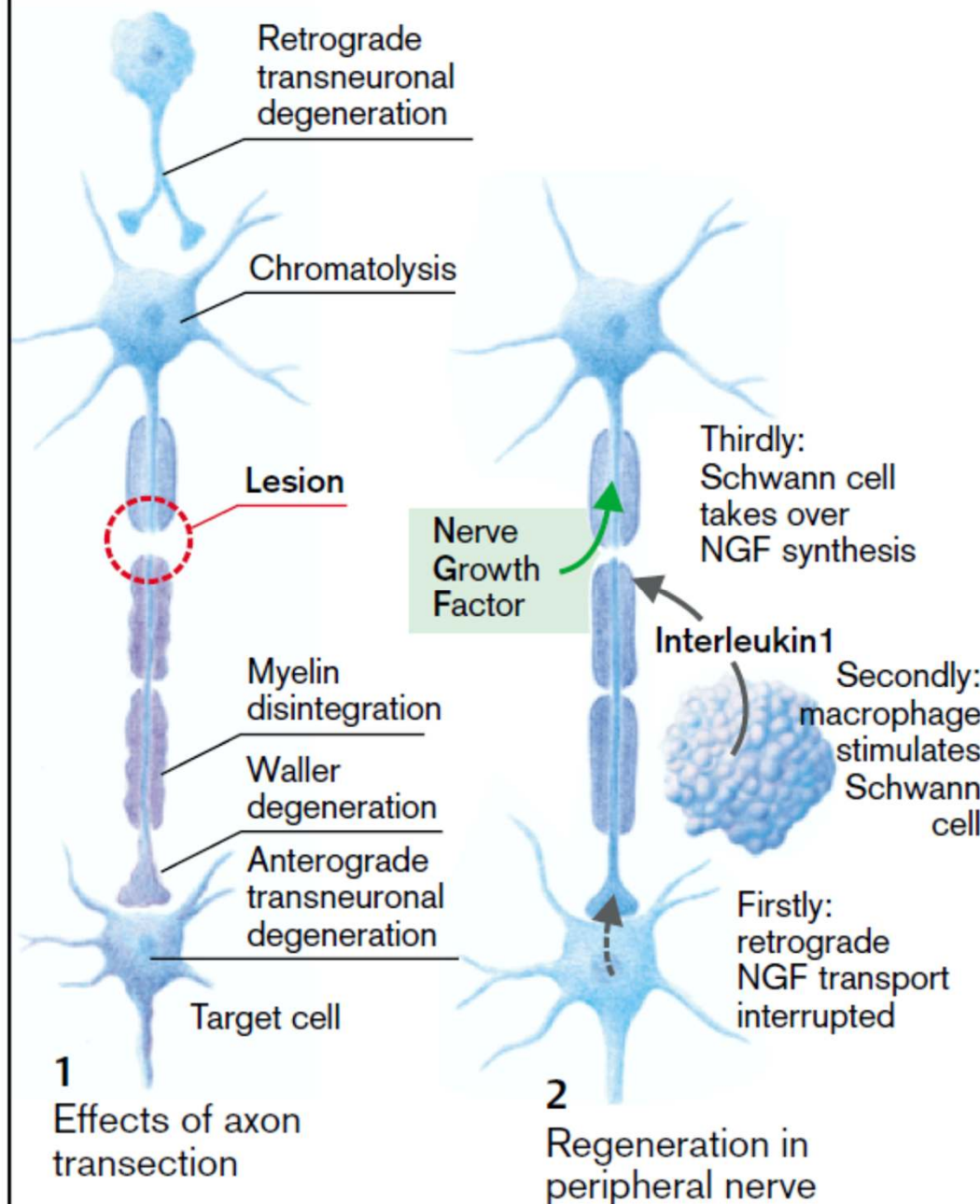
Hemato-encefalická bariéra

Funkční předpoklady:

Kompartmentalizace mezi
mozkomíšním mokem a krví

Další výměnu látek zajišťuje
(anterográdní/ retrográdní)
axonální transport.

C. Axon Transection and Regeneration

Funkční předpoklady:

Axonální transport

(! nezapomenout na akční potenciály, ortodromní vs. antidromní vedení)

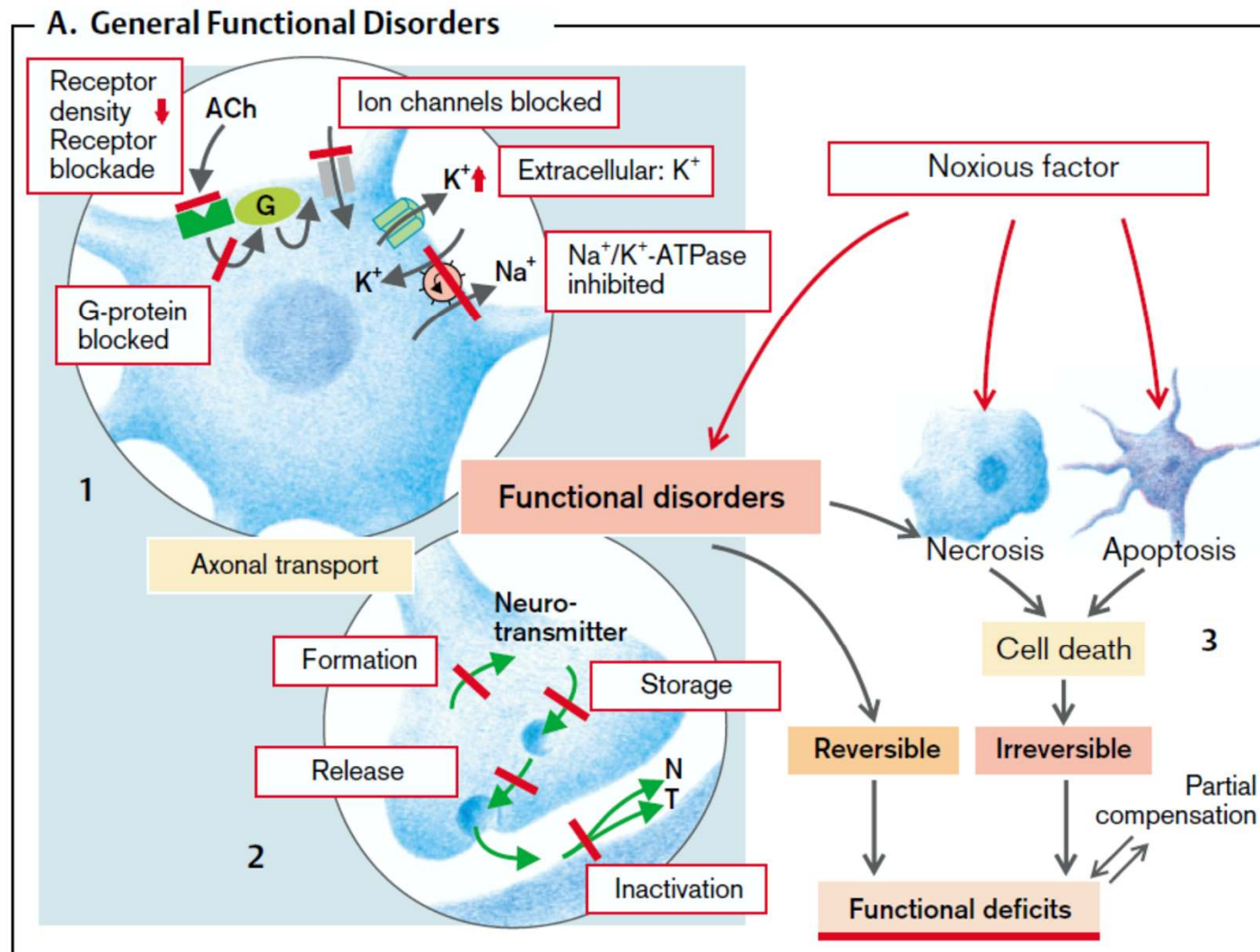
2 poruchy:

Wallerova degenerace a regenerace,

jejich podmínky

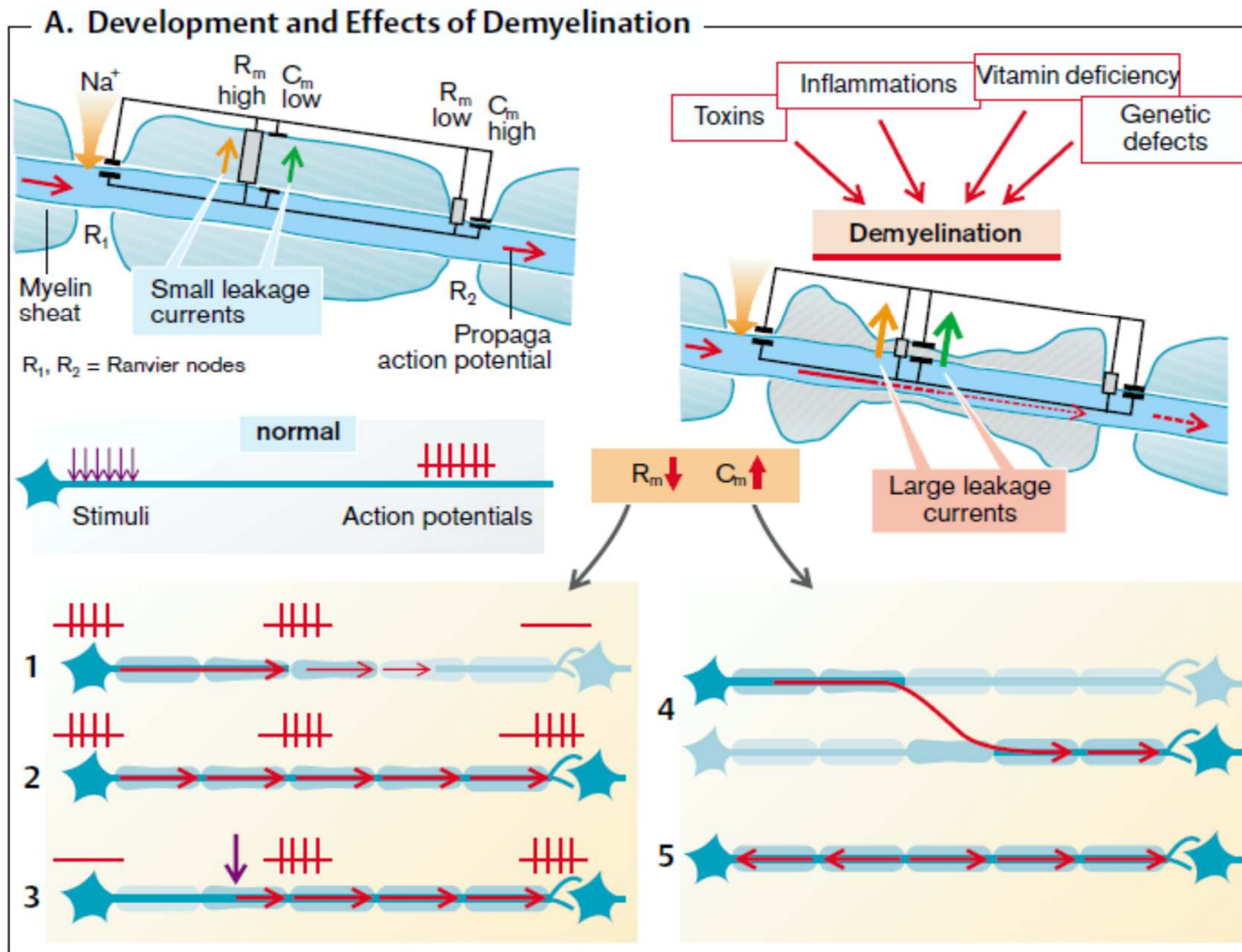
Kde? Periferní nerv, vegetativní nerv

Na metabolické poruchy reagují neurony nevratnou
1nekrózou a 2apoptózou (to jsou také pojmy obecné patologie).
1způsobené škodlivinami, hypoxií, 2zvýšením intracelulárního Ca^{2+}

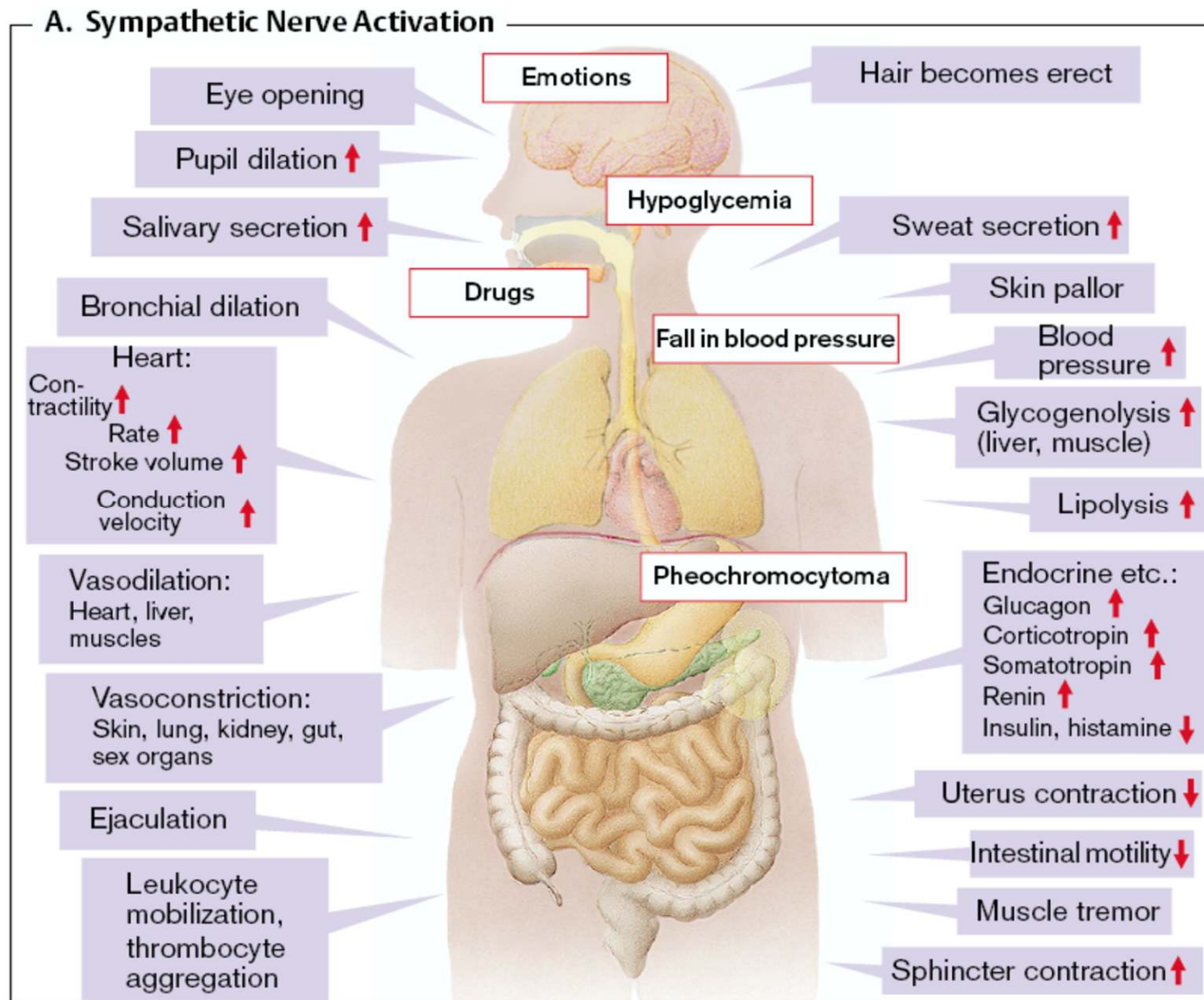

Poruchy myelinizace

-> poruchy nervového vedení, roztroušená skleróza,
= sclerosis multiplex

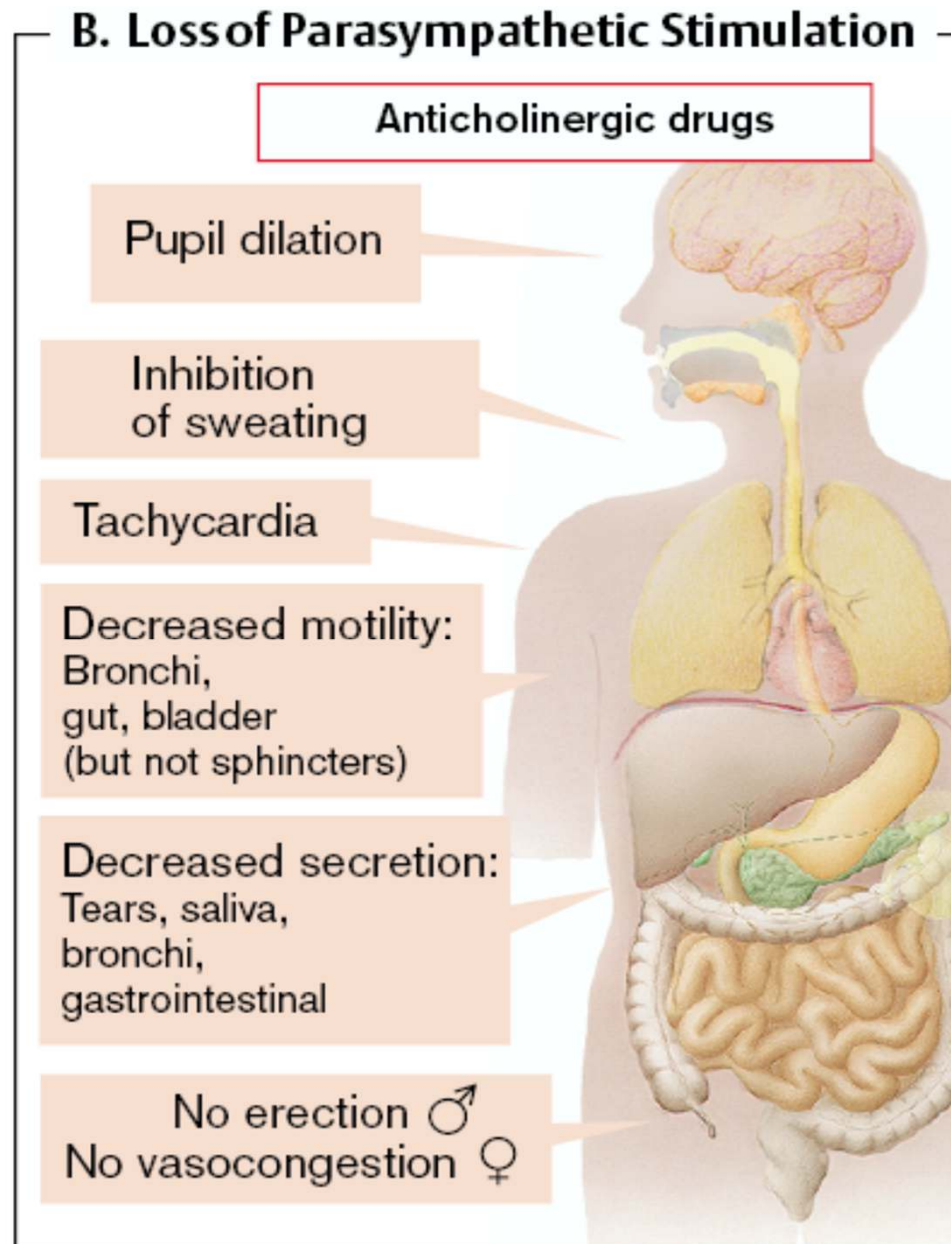

Poruchy autonomního nervového systému

Dráždění/ aktivace sympatiku je součástí stresové odpovědi. Stres se tak podílí na patogenezi tzv. civilizačních onemocnění, to jsou =hypertenze, obezita, diabetes, nespavost a podobně

Poruchy autonomního nervového systému

Poruchy parasymptatiku

Projevy poruch parasymptatiku jsou často příznaky nějaké místní poruchy. Při míšním traumatu jsou odpojení vegetativních reakcí, případně autonomní aktivita součástí příznaků.

BOLEST

Poškození tkáně většinou vyvolá bolestivou “senzaci” (=vjem)

1 je varovný signál, varuje před poškozením tkáně

2 může napomoci diagnostice a lokalizaci patologií

3 může být patologická, obtěžuje

Vnímáme 2 složky bolesti

Algothymická složka je emocionální doprovod bolesti

Algognostická složka říká, kde a „co“ a jak nás bolí

Je více druhů bolesti, které již nemají účel varování,

postrádají hodnotu signálu, neurologické vyšetření

bývá v normě, to jsou **...neuralgie**

Psychofyzikálně: - není vztah mezi intenzitou podnětu a intenzitou vjemu

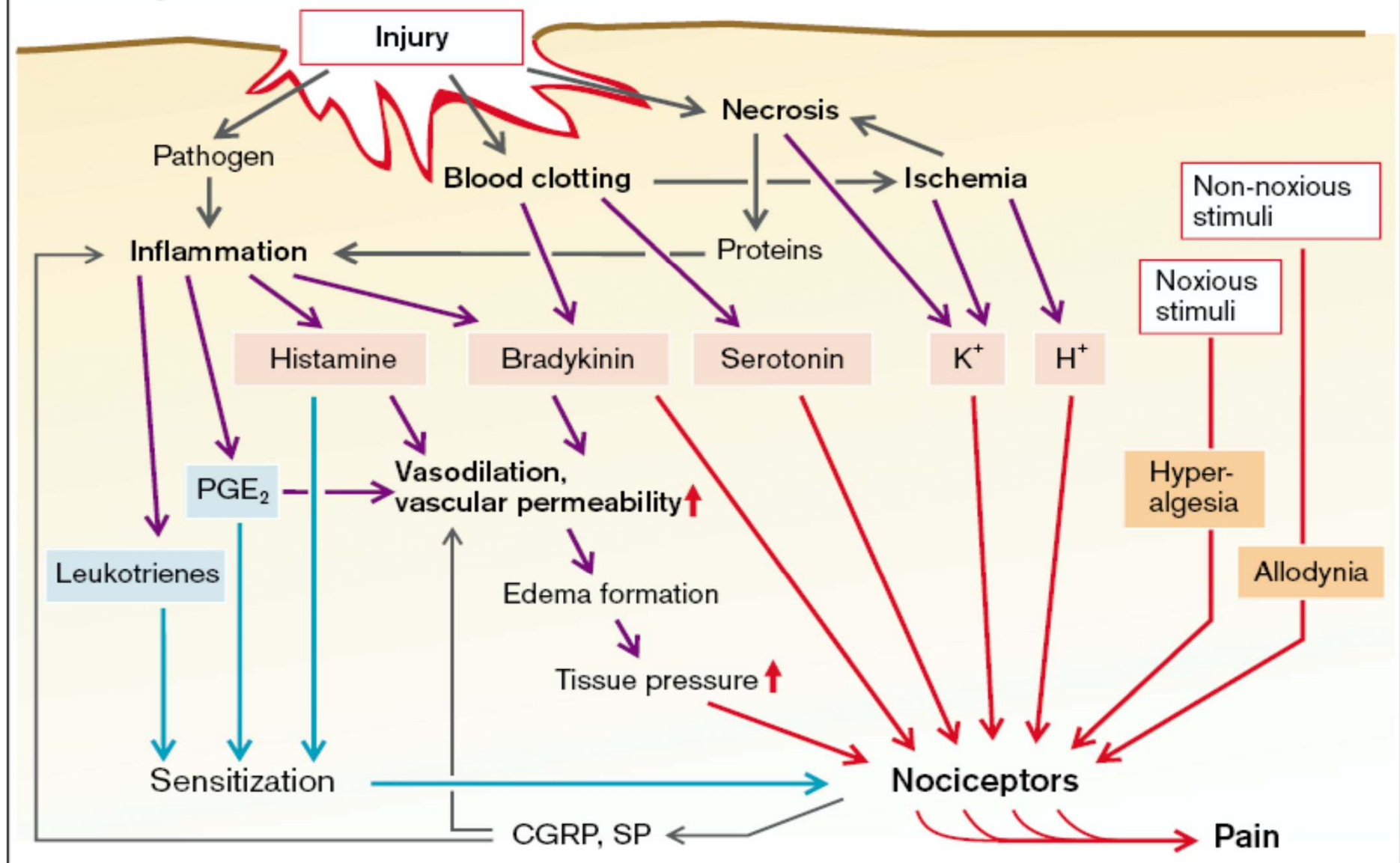
-je plynulý přechod mezi různým typy hmatové a bolestivé stimulace

šimrání, ostrý dotek, teplo, chlad

svědění, píchnutí, opaření, omrznutí

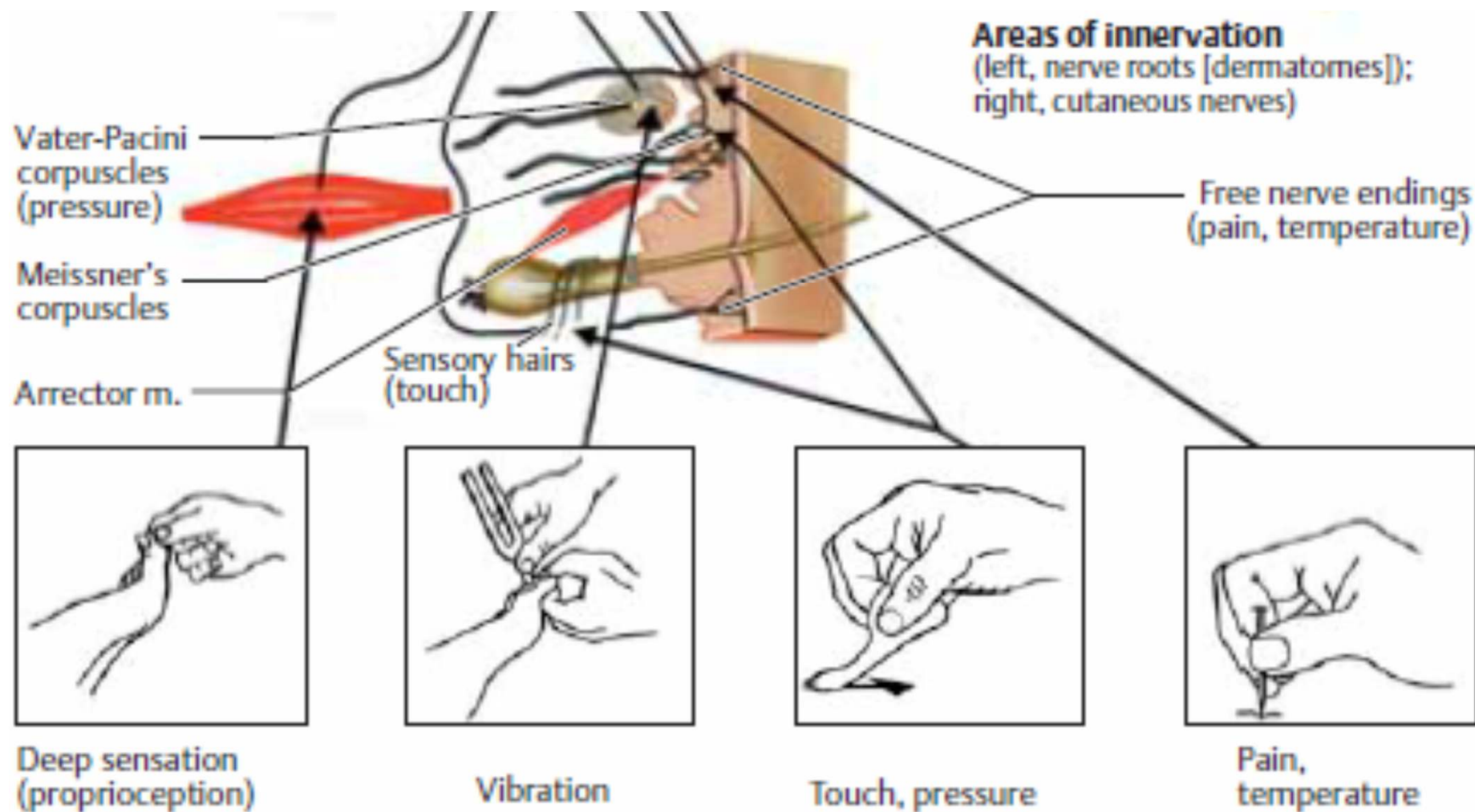
co svědí, musí se škrábat (?), ... [Fenistil – antihistaminikum, antipruriginosum]

A. Peripheral Mechanisms of Pain

CGRP (Calcitonin-gene related peptide), SP (Peptide substance)

Čtyři hlavní hmatové modality

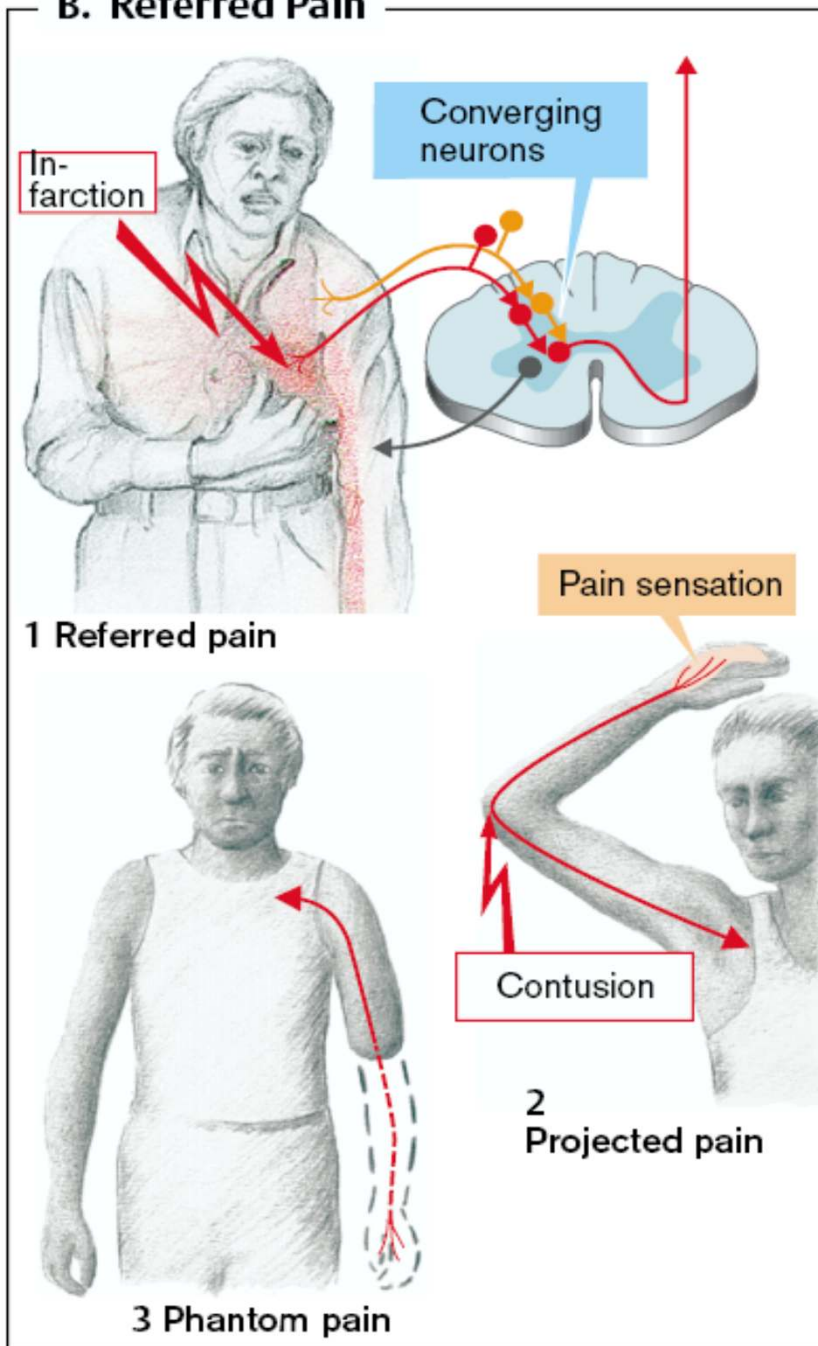
1 hluboké čítí,

2 vibrační čítí,

3 dotek, vzdálenost dvou bodů,

4 bolest, teplo

B. Referred Pain

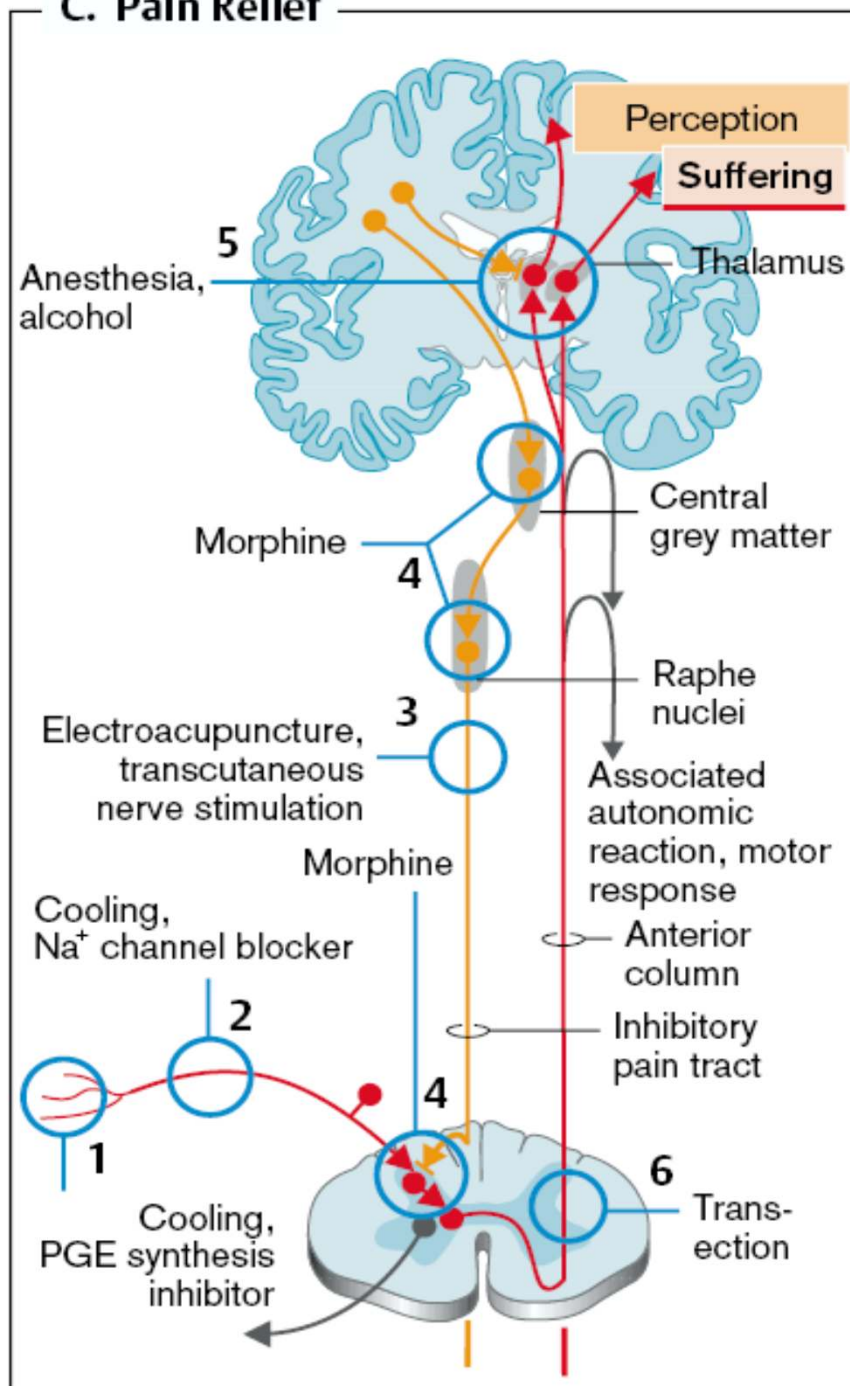
Přenesená a patologická bolest

Další patologie
smyslového přenosu,
senzorky

...,
bolesti hlavy,
neuralgia n. trigemini,

migréna (bude zmíněna
u syndromů jako
záchvatovité
onemocnění),...

C. Pain Relief

Možnosti boje proti bolesti

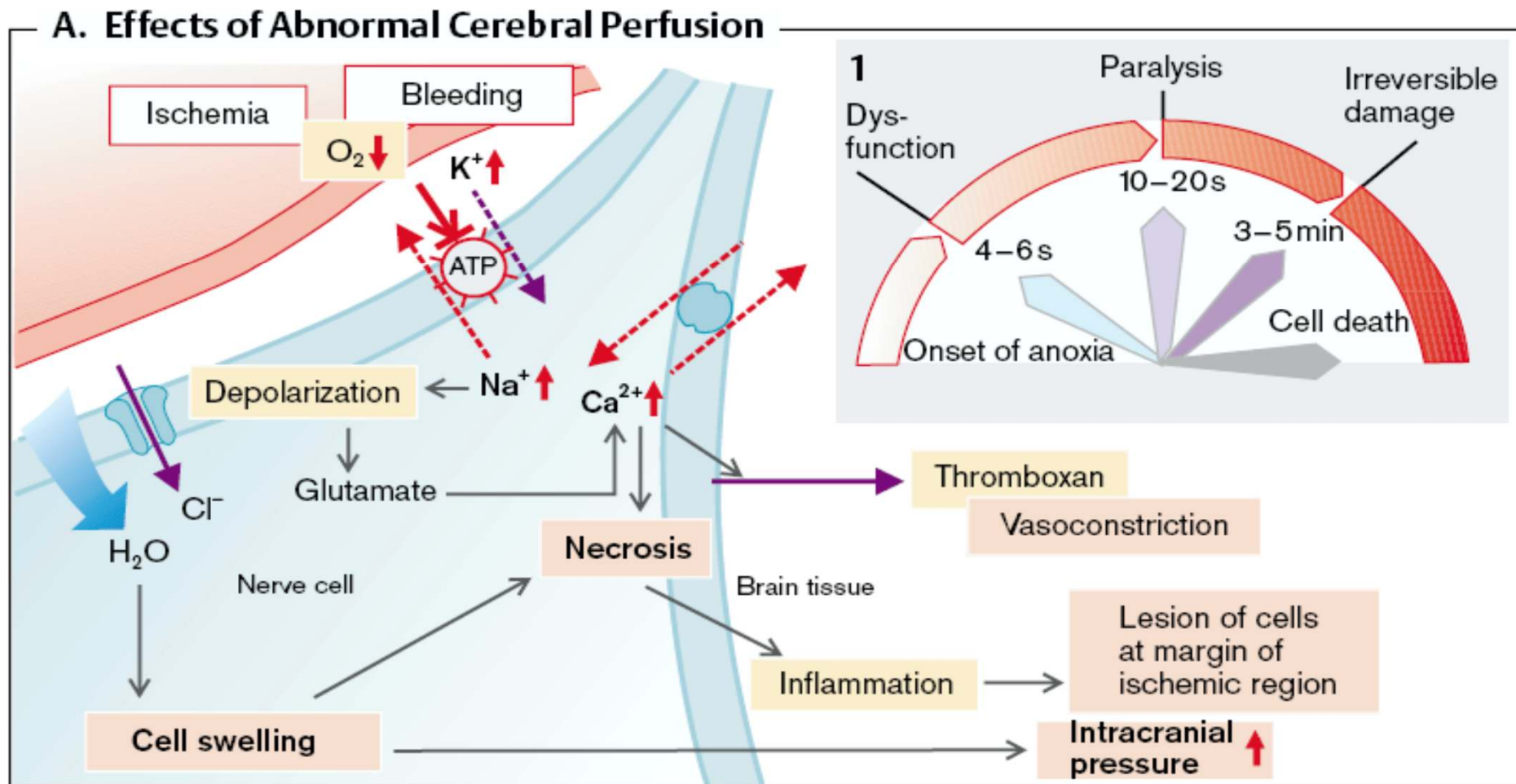
- ochlazení místa, ledování, studené obklady;
- kokainová analoga (mezokain, xylokain, ..., =blokátory Na⁺ kanálů);
- opiáty a jejich analoga;
- nesteroidní analgetika (ibuprofen, paracetamol);
- elektro-akupunktura;
- celková analgesie/ anestesia;
- historicky/ či při improvizaci podání alkoholu, rajský plyn, atd ...

Hlavní syndromy v nervovém systému

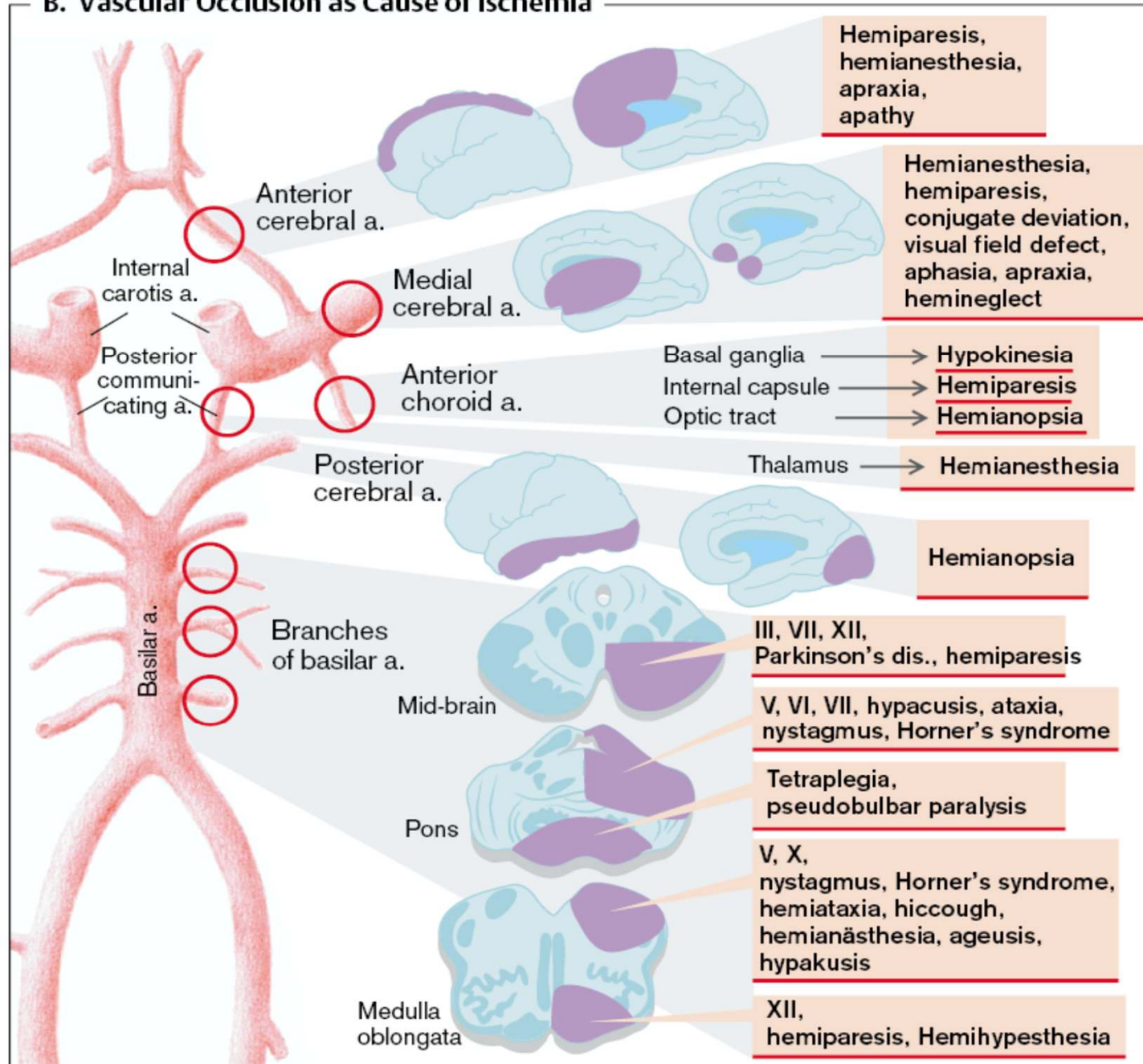
- (1) poruchy perfúze a hypoxie mozku/ CNS
- (2) otrava oxidem uhelnatým
- (3) poruchy cirkulace likvoru/ hydrocefalus
- (4) nitrolební hypertenze
- (5) edém mozku/ CNS
- (6) nitrolební krvácení
- (7) systémová onemocnění nervo-svalové ploténky
- (8) záchvatovitá onemocnění: epilepsie a migréna
- (9) poruchy cyklu spánku/ a bdění
- (10) zvracení jako příznak podráždění CNS

(1) Poruchy cévního zásobení NS

porucha perfuse, mozková hypoxie, kritické je
obnovení přívodu O₂ do mozku, do 5 min nevratné poškození
více času: křísení novorozenců, podchlazených, tonoucích ve chladné vodě

B. Vascular Occlusion as Cause of Ischemia

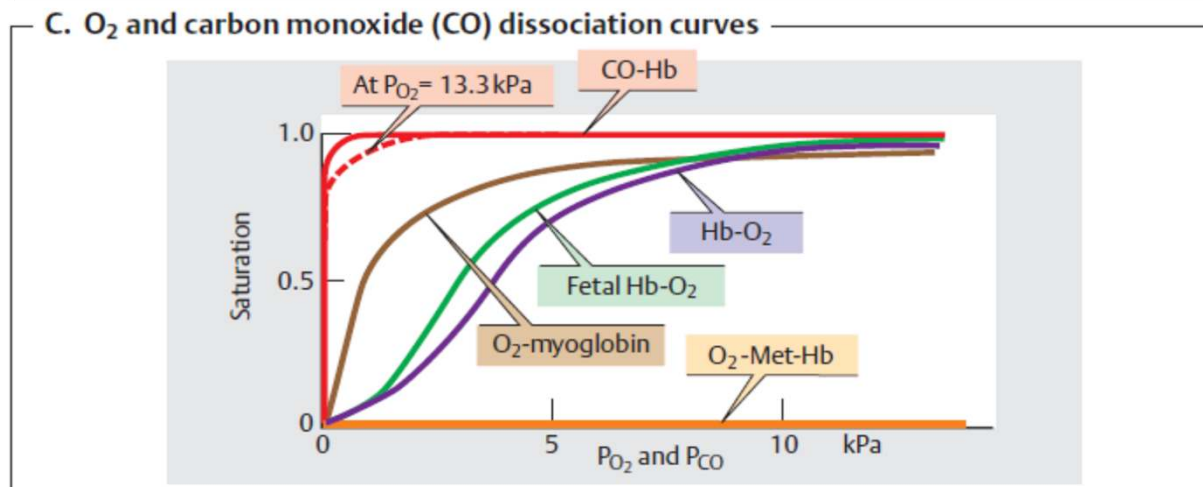
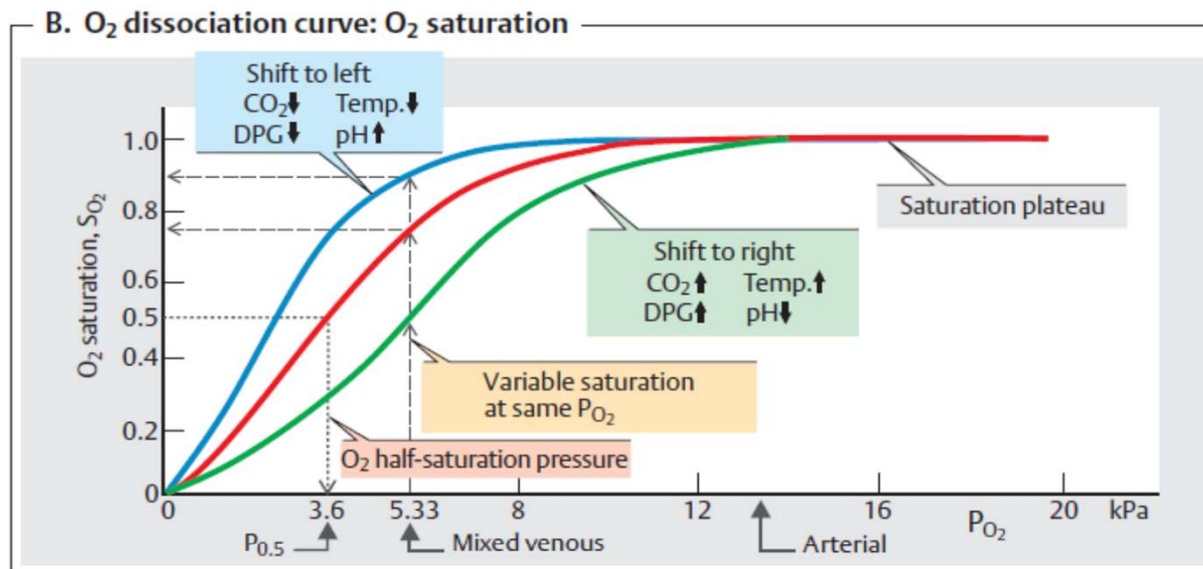
Topické
(=místní
neurologické)
příznaky

Circulus
arteriosus
(Willisi) zajišťuje
„zálohované“
zásobení krví

[illegible]

**V různých
orgánech je
různá
-Arterio-
venózní
diference**

(2) Otrava CO – oxidem uhelnatým

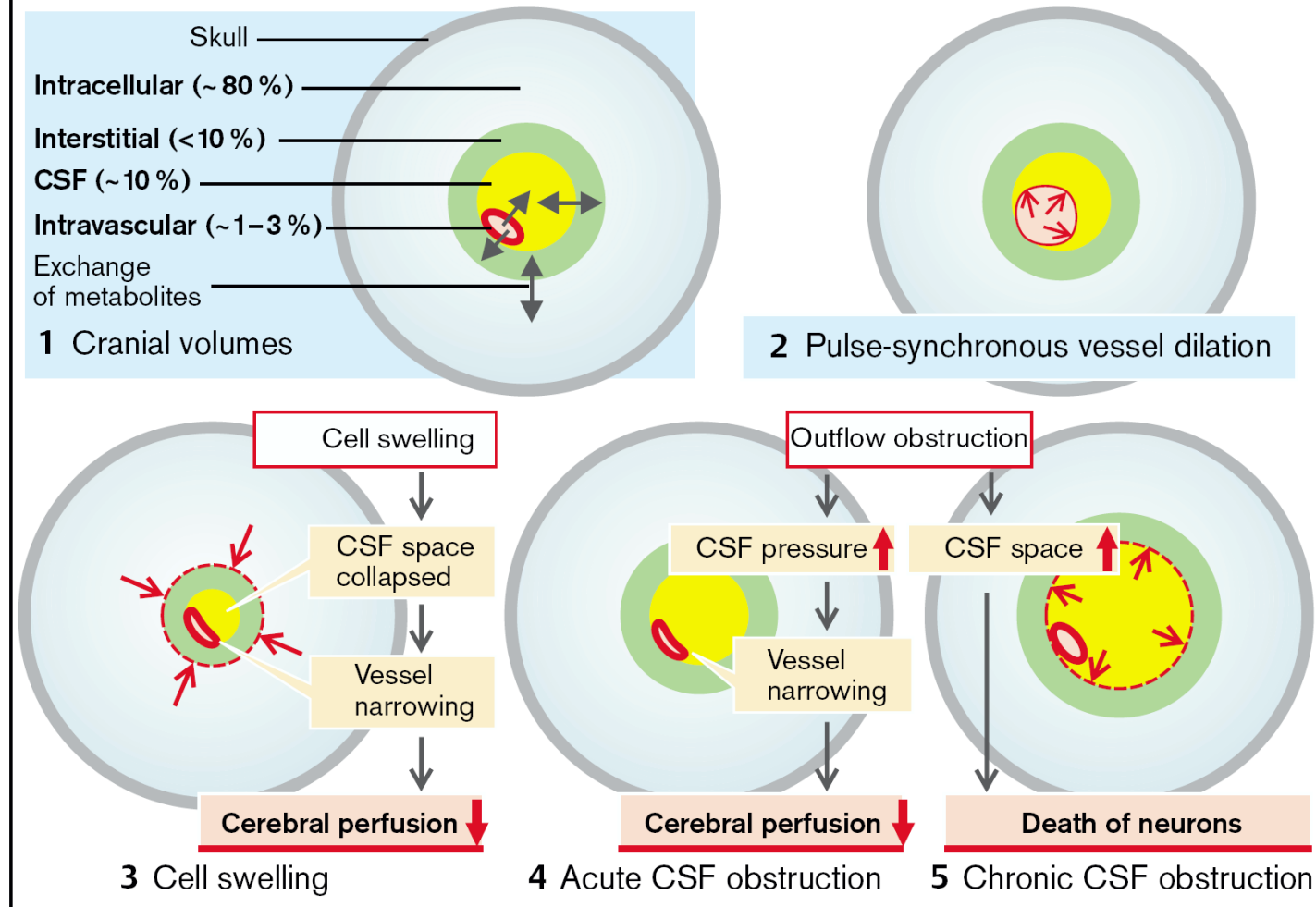
Akutní otrava oxidem uhelnatým, nejčastější příčina otrav jako nehody, i sebevražedných pokusů

Koncentrace	Symptomy
35 ppm (0.0035%)	Bolest hlavy, závratě, dlouhodobá expozice přes 6-8 hod je možná
100 ppm (0.01%)	Slabá bolest hlavy po době účinku 2-3 hod
200 ppm (0.02%)	Ditto plus kognitivní poruchy
=====	=====
400 ppm (0.04%)	Bolest hlavy, nástup během 1-2 hod
800 ppm (0.08%)	Obluzení, závratě, křeče do 45 min; bezvědomí do 2 hod (700 ppm – atmosféra na Marsu)
1,600 ppm (0.16%)	Závratě, křeče, vodouch a tachykardie, do 20 min. Smrt do 2 hod.
3,200 ppm (0.32%)	Závratě, křeče, obluzení za 5-10 min. Smrt do 30 min.
6,400 ppm (0.64%)	Závratě za 1-2 min. Křeče, zástava dýchání. Smrt do 20 minut.
12,800 ppm (1.28%)	Bezvědomí po 2-3 vdeších. Smrt do 3 min.

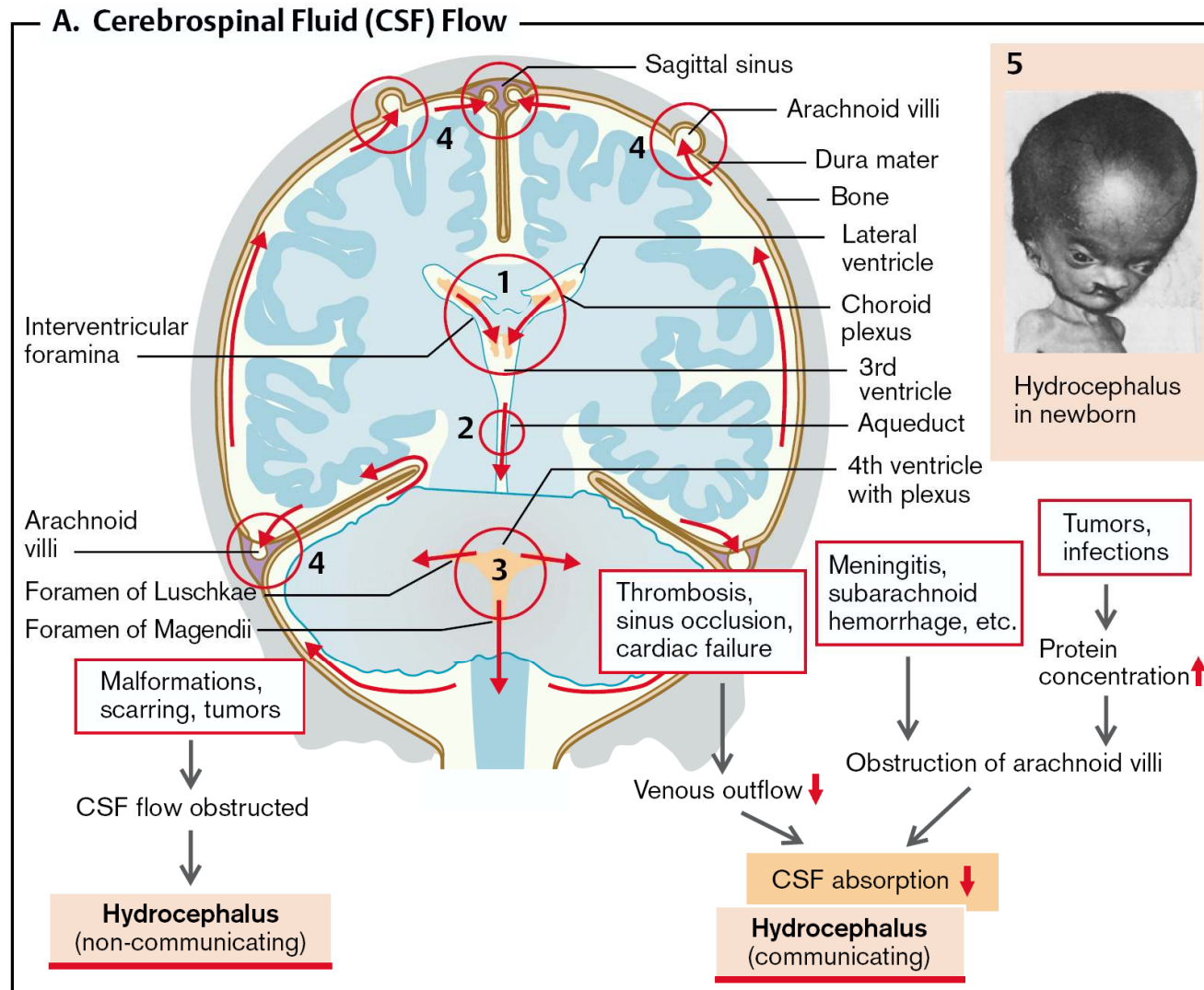
(2) Akutní otrava oxidem uhelnatým, CO

(3) Likvorové poruchy

A. Volume Changes of Brain Compartments

Pokud nastanou poruchy cirkulace do věku, kdy jsou otevřeny fontanely, hydrocefalus rovná se zvětšení hlavy. Později vzniká nitrolební (= likvorová) hypertenze.

B: Složení likvoru. – vyšetření likvoru

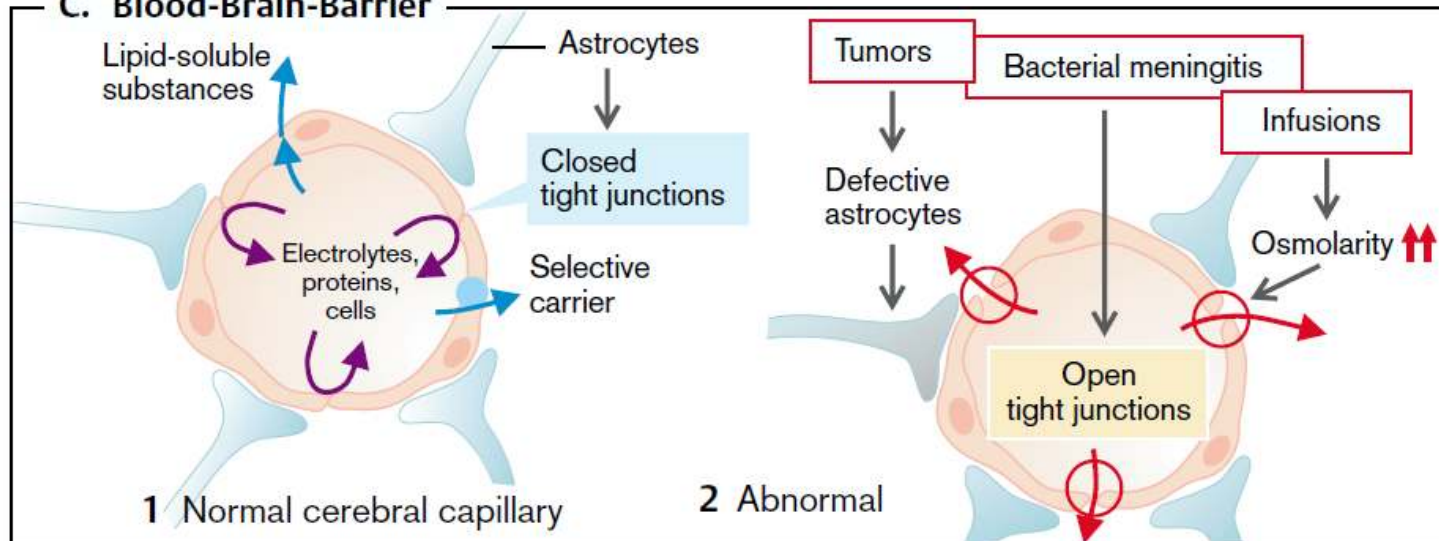
C: Hemato-encefalická bariéra.

- její narušení vede ke zvýšené prostupnosti pro škodlivá agens

B. CSF Composition

					Serum normal	CSF normal	Abnormal CSF
Normal	Leukocytes, proteins	Erythrocytes	Blood pigments, plasma proteins	Proteins g/L	70	0.2	↑ Infections, CSF obstruction
				Glucose	5	3	↓ Tumors, infection
				Na ⁺	145	150	
				K ⁺	4	3	
				Ca ²⁺	2.5	1	↑ Infections, CSF obstruction
				Mg ²⁺	0.8	1	
				Osm	295	295	
				pH	7.4	7.33	

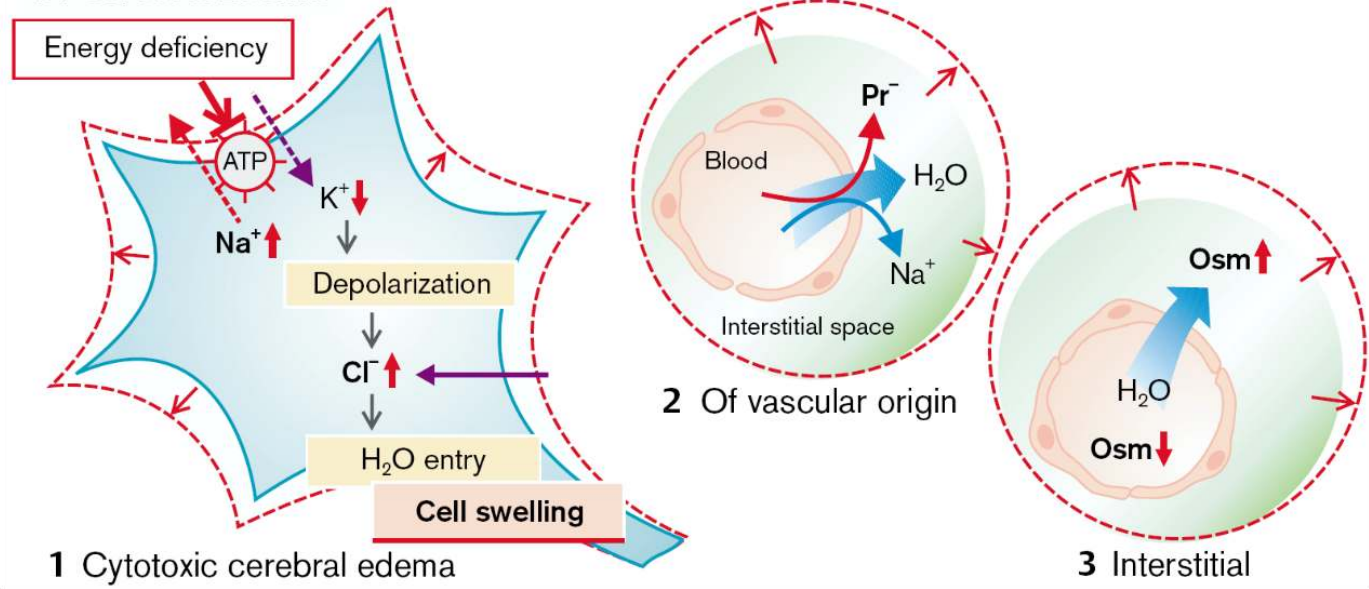
C. Blood-Brain-Barrier

(4) Nitrolební hypertenze a (5) mozkový edém

Příznaky nitrolební hypertenze jsou
 1 subjektivní:
 bolest hlavy, pocit na zvracení,
 2 objektivní:
 porucha vědomí,
 změna srdeční akce:
 hypertenze,
 bradykardie,
 šilhání, změny zorniček

B. Cerebral Edema

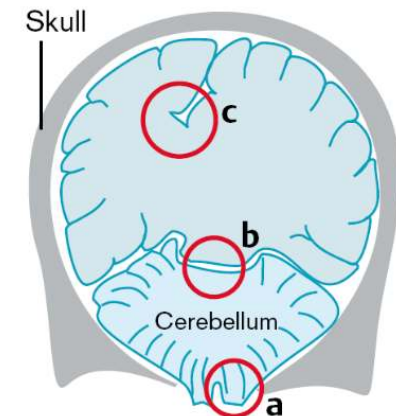
C. Effects of Increased Intracranial Pressure

1 Papilledema

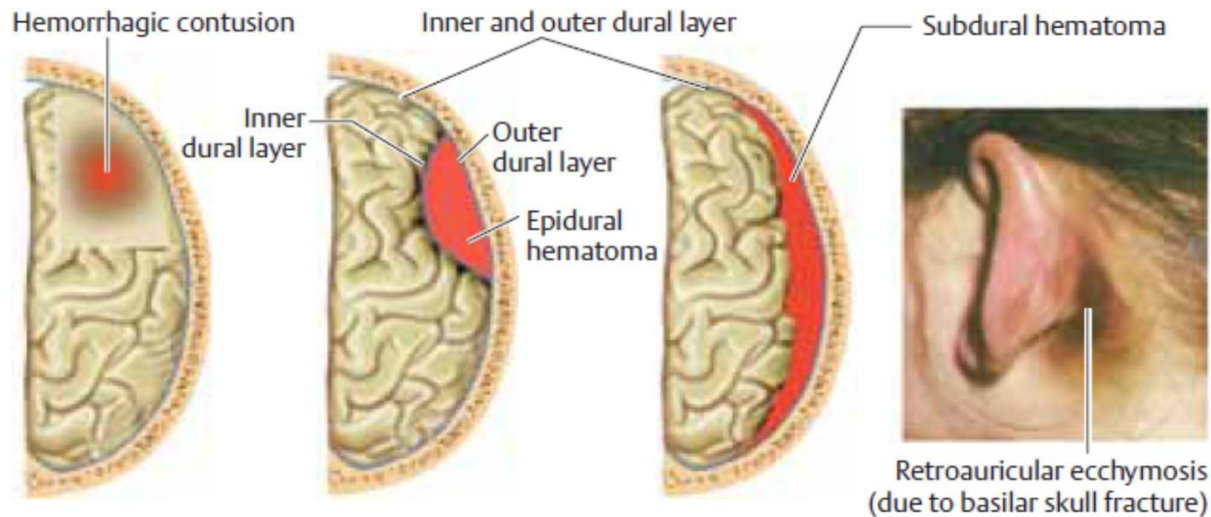
Headache
 Nausea
 Vomiting
 Coma
 Bradycardia
 Hypertension
 Squint
 Fixed pupils

2 Additional effects

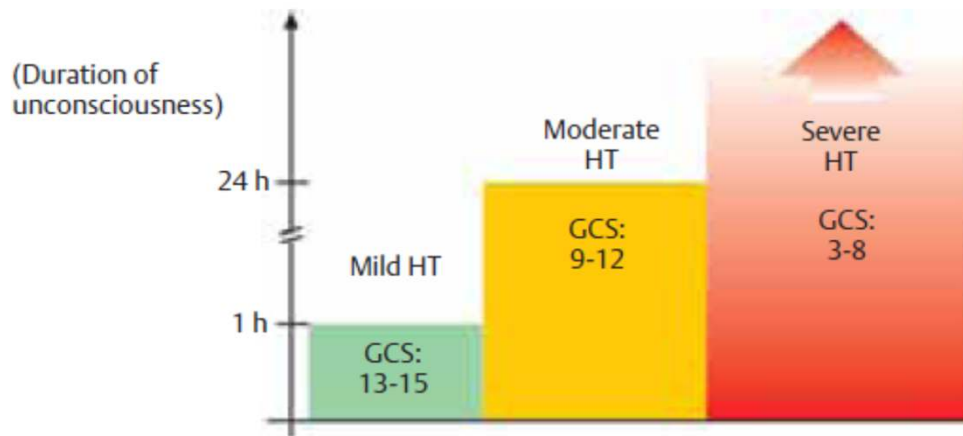

3 Herniation

(6) Nitrolební krvácení

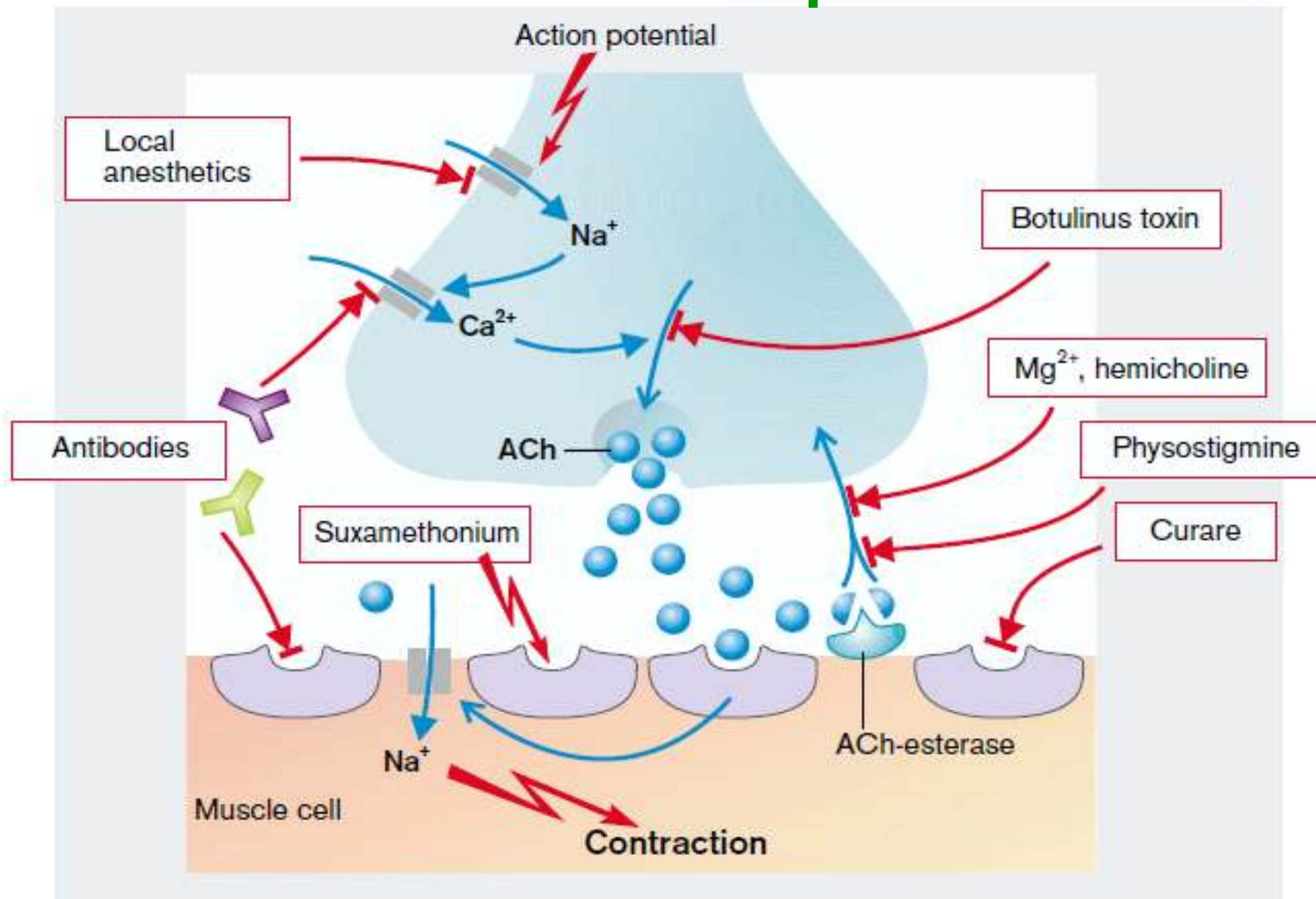

Traumatic intracranial hematoma

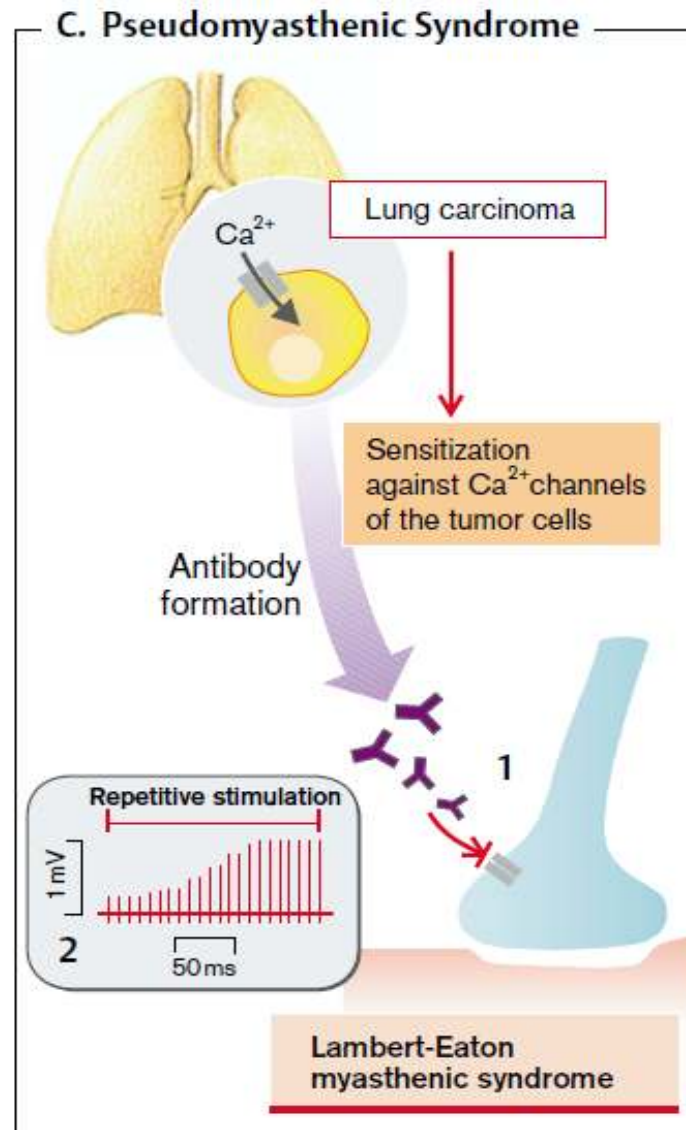
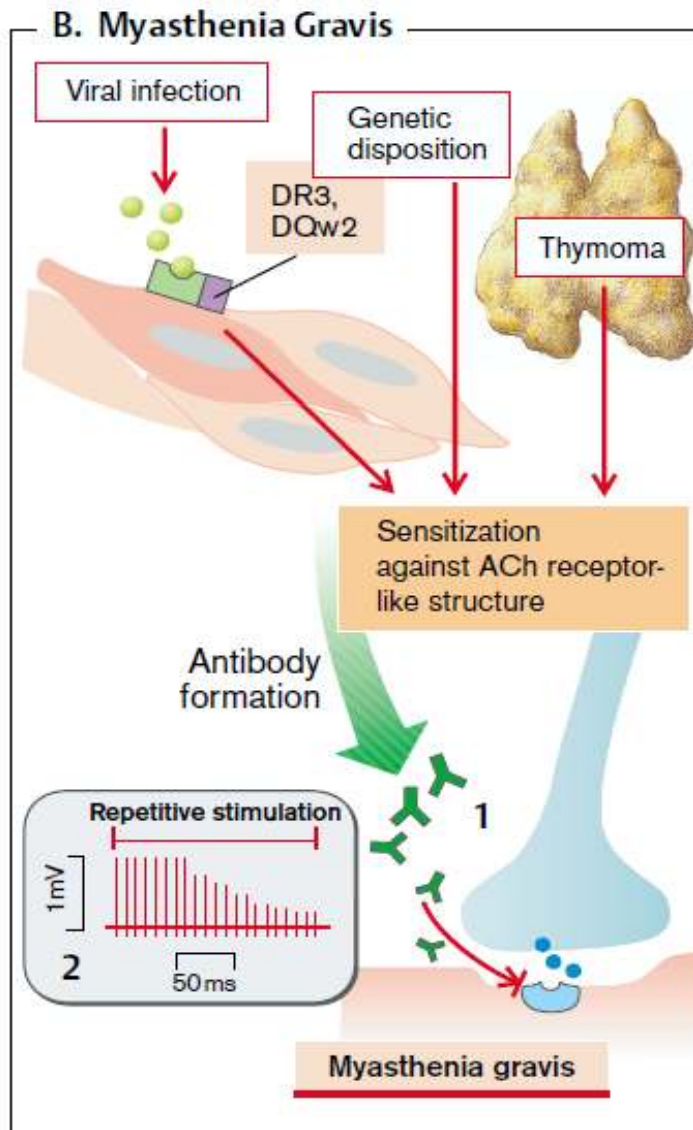

Classification of head trauma (HT) by Glasgow Coma Scale (GCS)

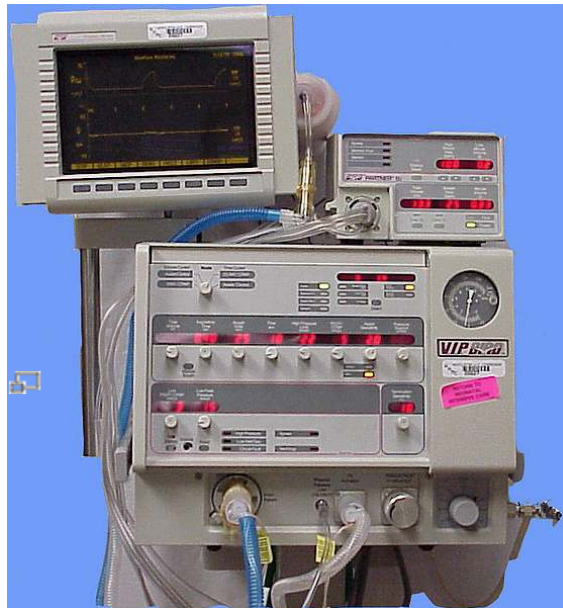
(7) (Systémové) poruchy nervosvalového přenosu

Myastenické syndromy

(7B) Důležitá porucha jako příznak od nervového systému
je porucha/ paralýza/ dýchacích svalů.
Někdy je třeba umělá ventilace/ (historické „železné plíce“)

Umělá ventilace

- při paralýze dýchacích svalů
- ambuvakem
- při resuscitaci z úst do úst
- T-spojkou při celk. anestezii
- (přetlakové) dýchání (angl. ventilátor)
- historický model pro mechanickou ventilaci jsou „železné plíce“

(8) Záchvatovitá onemocnění: migréna a epilepsie

B. Wave Frequency Pattern of EEG

α 8–13 Hz

β 14–30 Hz

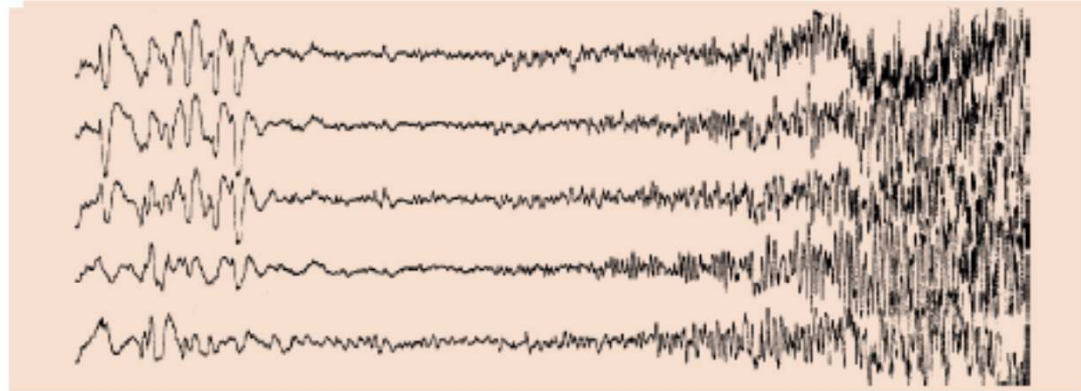
θ 4–7 Hz

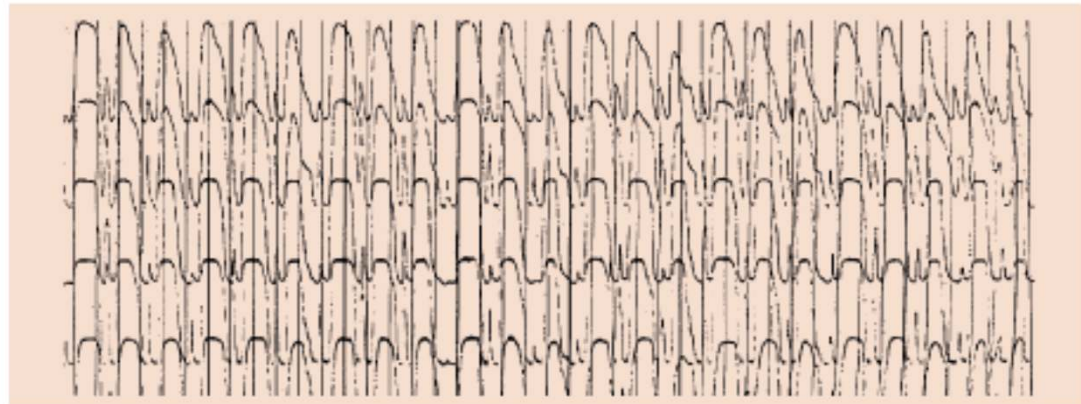
δ 0.5–3 Hz

1 Normal EEG frequencies

2 Onset of an epileptic attack

3 Rhythmic spike-wave complexes in absences

Normální nález: EEG rytmy:

Alfa rytmus, 8-13 Hz, nad oblastí parieto-occipitální, výrazný při zavřených očích.

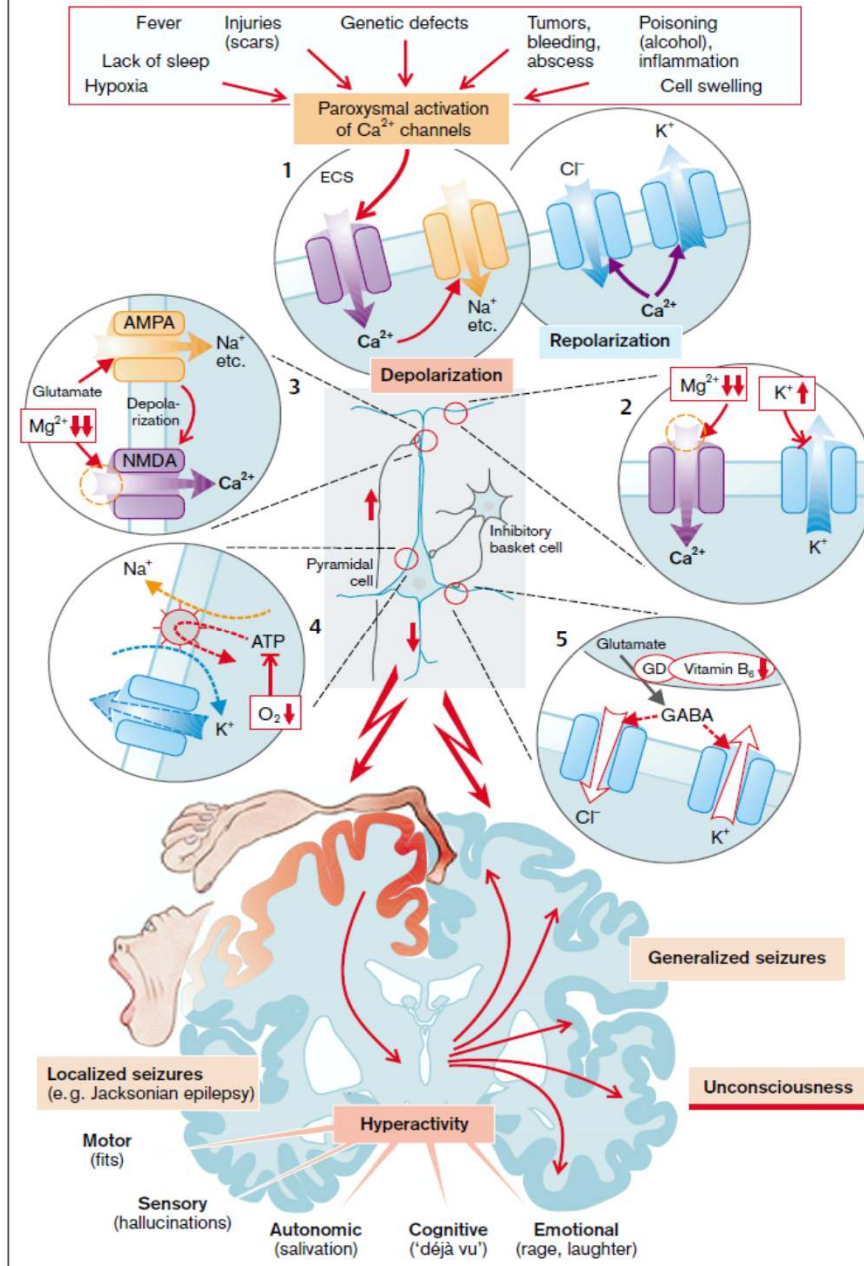
Beta rytmus, 14-30 Hz, nad frontální oblastí

Gamma r., 40-60 Hz, interferuje s ním nejčastější rušení elektrickou sítí, 50 Hz, nevyšetřuje se.

Delta rytmus, do 4 Hz, například při synchronním spánku.

Theta rytmus, 4-7 Hz, například při synchronním spánku.

A. Epilepsy

Epilepsie:

Kortiko-
Thalamický

a
Thalamo-
kortikální
zpětnovazebný
systém pro
modulaci
smyslových
vstupů

Migréna - fosfeny

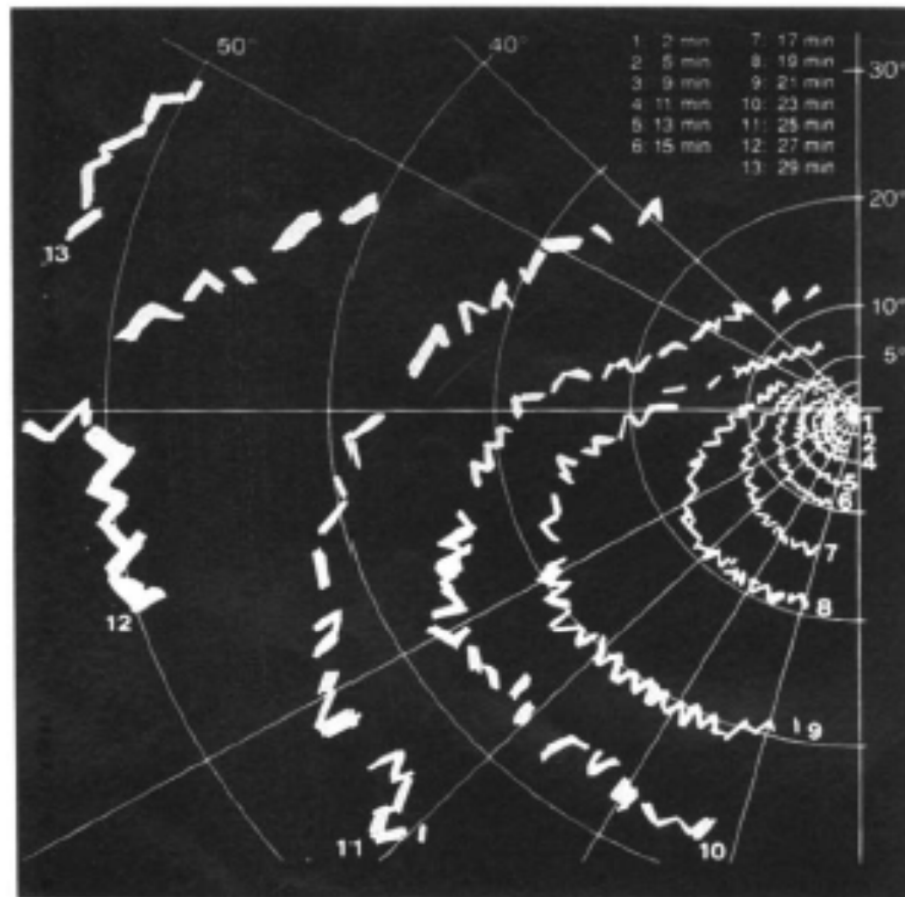
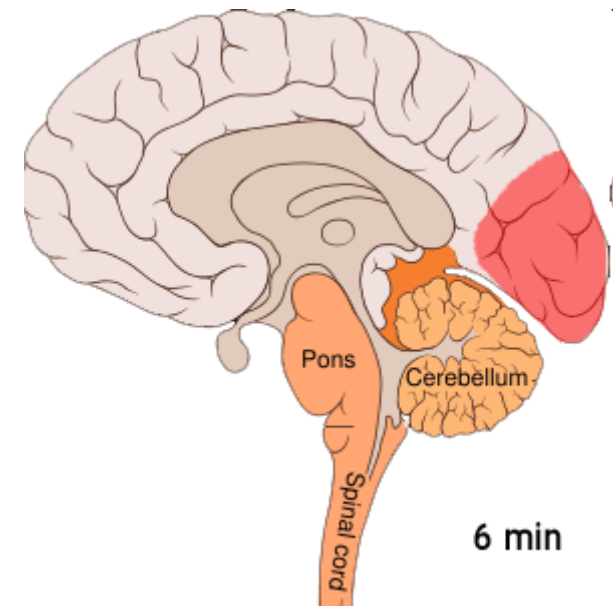

FIGURE 1. Photographic negative of a *migraine phosphene protocol*. The scintillating phosphene was progressing through the lower quadrant and part of the upper quadrant of the left visual hemifield. Thirteen drawings were made between 2 and 29 min after the phosphene appeared near the centre of the visual field. To evaluate the distance between the migraine phosphene and the centre of the visual field, several radii were drawn across the protocol. The angular distance from the fovea centre, computed in degrees of visual angle, is indicated by circles. Circles and radii were added to the protocol sheet after the observations were made. Observation distance, 34 cm.

Migréna - skotom

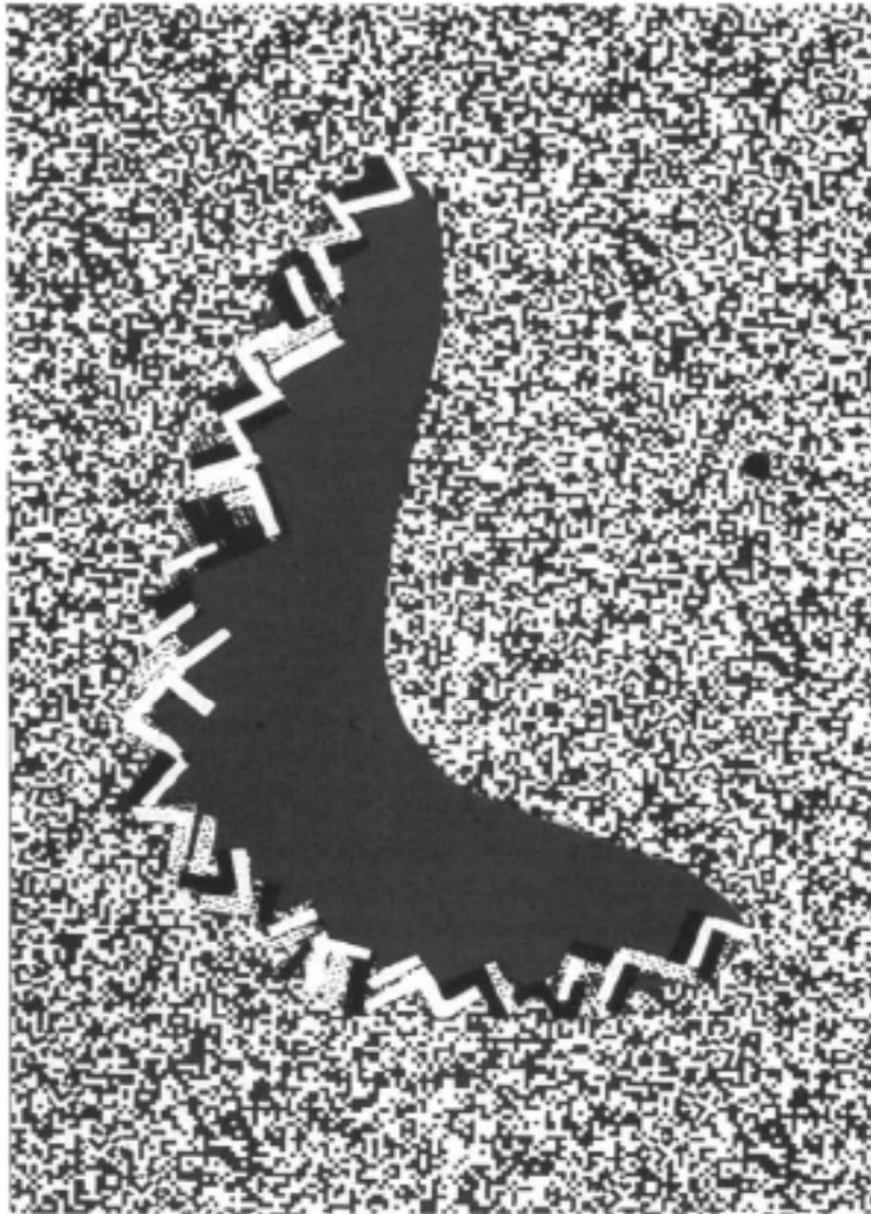
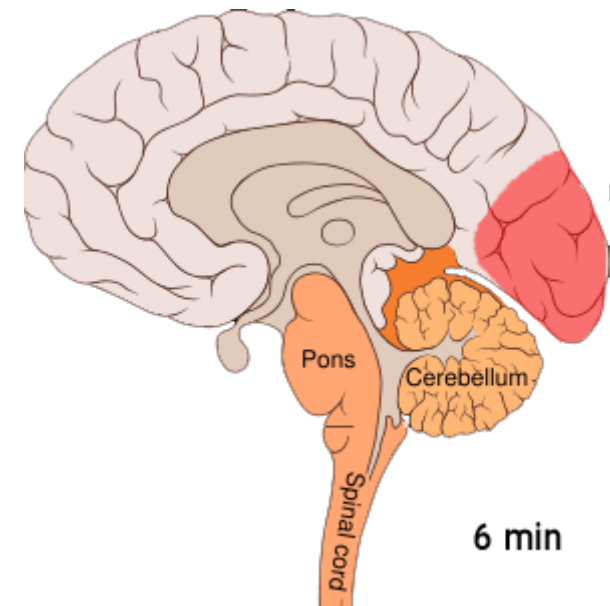

FIGURE 4. Illustration of a scintillating migraine phosphene and its trailing scotoma observed on a *dynamic random-dot noise pattern* (TV screen without program). The scotoma is perceived as a homogeneous neutral grey. Some of the phosphene particles (dotted) appeared in a pure red or green colour, some in deep black (Grüsser & Landis, 1991).

(9) Poruchy spánku, bdění, vědomí

Glasgowská stupnice vědomí/ bezvědomí

Glasgow Coma Scale

Eye opening (E)

Spontaneous = 4
Response to speech = 3
To pain = 2
Nil (no response) = 1

Motor response (M)

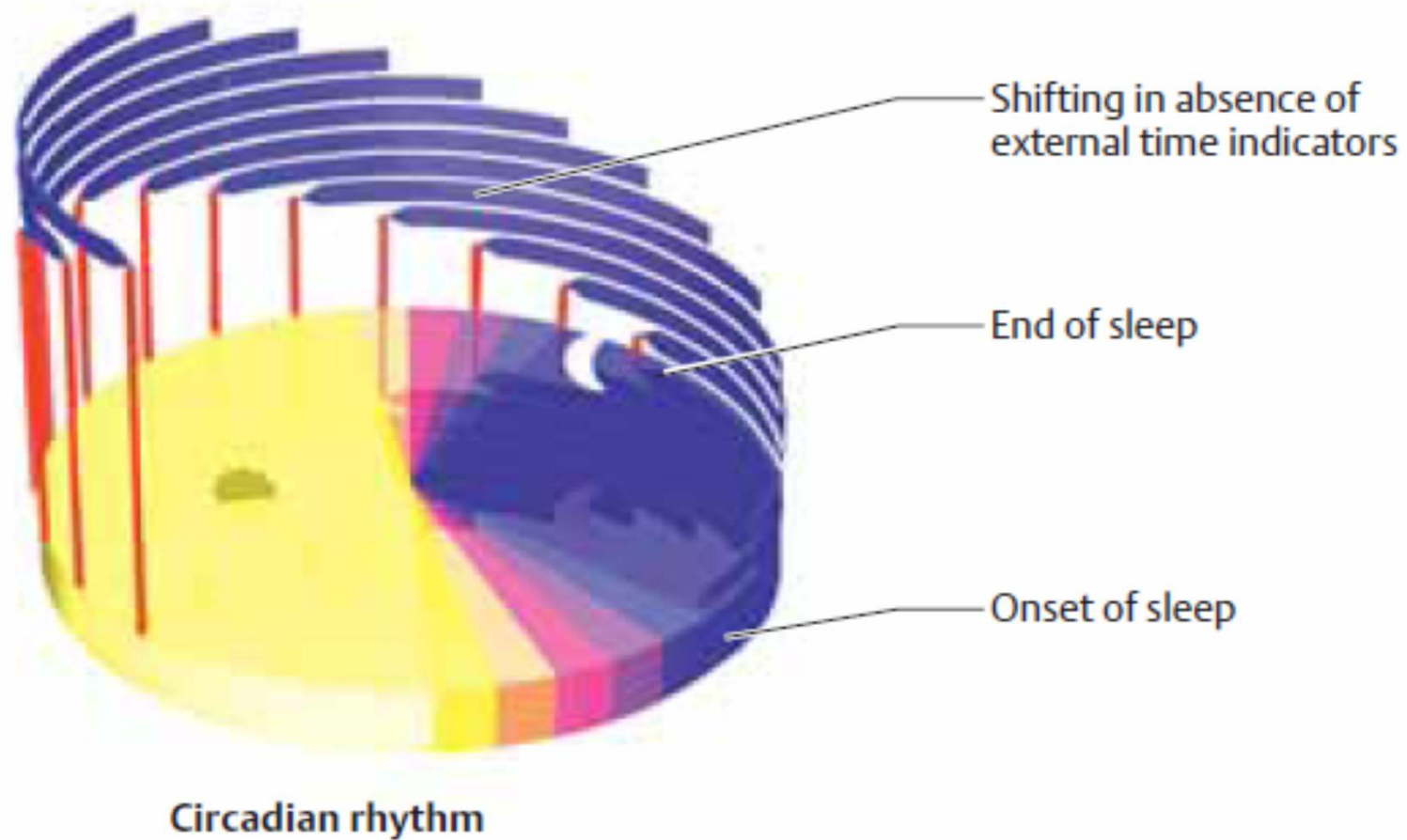
Obeys = 6
Localizes = 5
Withdraws = 4
Abnormal flexor response = 3
Extensor response = 2
Nil (no response) = 1

Verbal response (V)

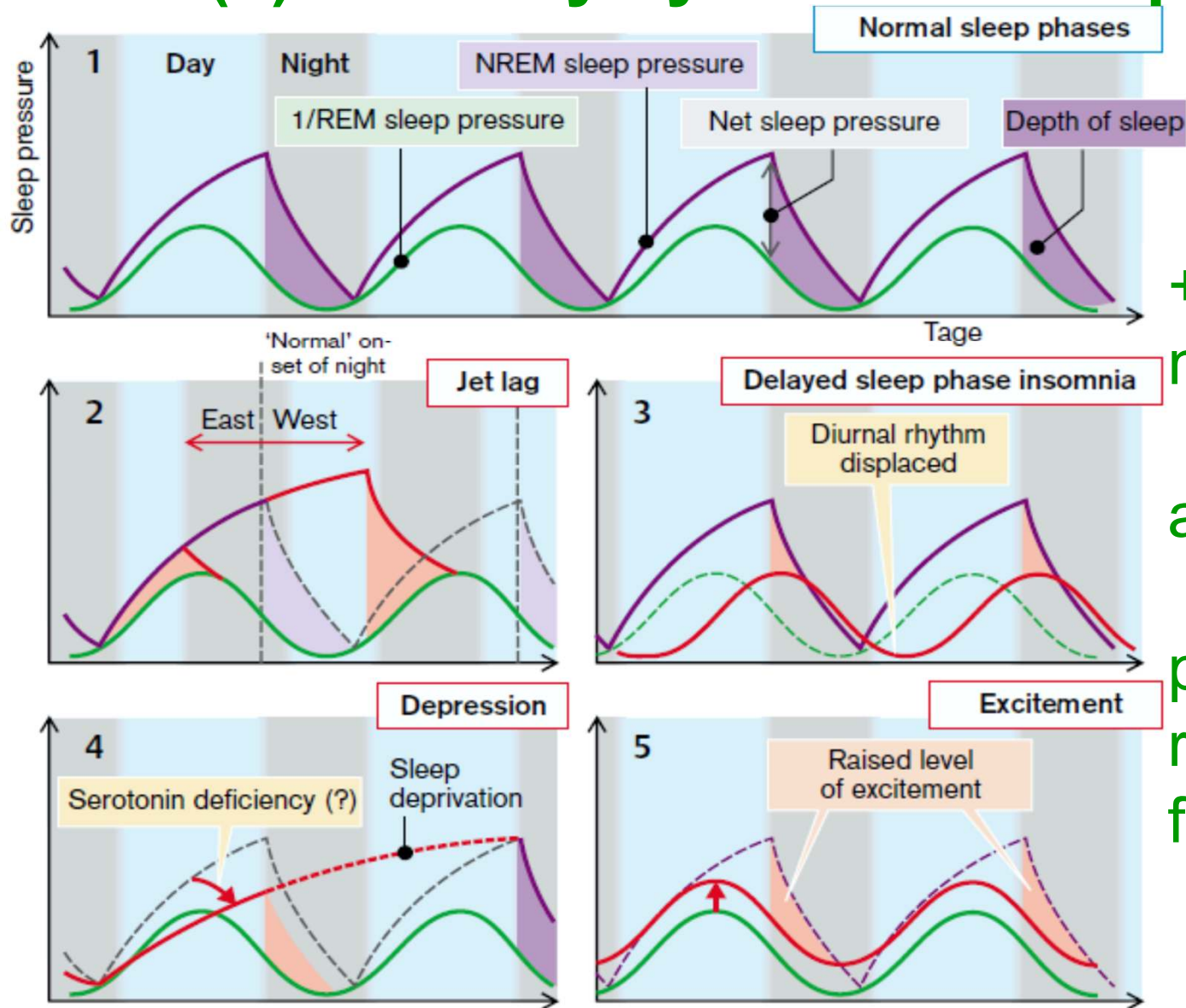
Oriented = 5
Confused conversation = 4
Inappropriate words = 3
Incomprehensible sounds = 2
No response = 1

Coma score (E + M + V) = 3 to 15

Normální cyklus bdění a spánku, (bez synchronizace s cyklem denního světla)

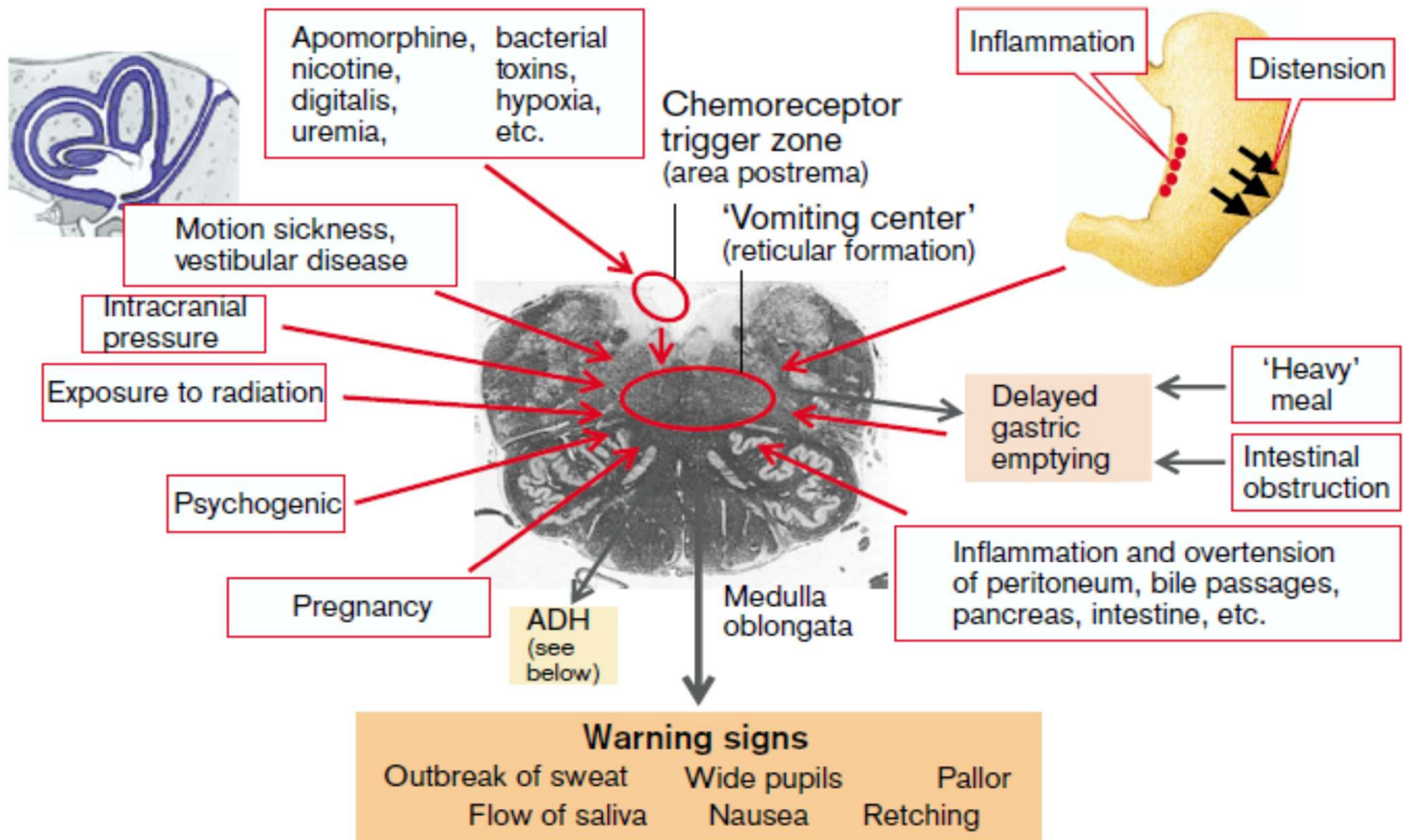
(9) Poruchy cyklu bdění a spánku

+
narkolepsie

a
poruchy
retikulární
formace

Centrum zvracení je v prodloužené míše/ (10) zvracení jako příznak od NS

Příčiny zvracení

- 1 Intrakraniální hypertenze
- 2 Vliv léků a dráždivých látek – nikotin, apomofin, mnoho dalších
- 3 Kinetózy
- 4 Nemoc z ozáření
- 5 Těhotenství
- 6 Psychogenní
- 7 Dráždění faryngu
- 8 Žaludeční podráždění = alimentární otrava
- 9 Peritoneální dráždění, ileus
- 10 Dráždění od dalších vnitřních orgánů
- 11+ Další mnohé příčiny

DOTAZY?

Děkuji

Vám za pozornost

- Toto je v jakékoliv formě
(PDF, PPT, PPTX atd.)
neoficiální výukový materiál
- pro interní potřebu
- nešířit
- pro dotazy kontaktujte:
Petr.Marsalek@LF1.CUNI.CZ

Vegetativní nervový systém,

Jeho polarita, (či dualita):

Parasympatikus versus **sympatikus**.

Útok a/ nebo útěk versus relaxace, regenerace.

Fight and/ or flight versus relaxation.

(někde ale více, než 2 volby: viz alfa a beta adrenergní)

Cholinoceptors

Nicotinic receptors:

- All postganglionic, autonomic ganglia cells and dendrites
- Adrenal medulla

Muscarinic receptors:

- All target organs innervated by postganglionic parasympathetic nerve fibers (and sweat glands innervated by sympathetic fibers)

Adrenoceptors:

α Usually excitatory (except in GI tract, where they are indirect relaxants)

β Usually inhibitory (except in heart, where they are excitatory)

β_1 mainly in heart

β_2 in bronchi, urinary bladder, uterus, gastrointestinal tract, etc.

(.) Glasgowská stupnice vědomí/ bezvědomí +modifikace pediatriká | _____V

Sign	Pediatric GCS	Score
Eye opening	Spontaneous	4
	To sound	3
	To pain	2
	None	1
Verbal response	Smile, orientation to sound, interacts, follows objects	5
	Cries, irritable	4
	Cries to pain	3
	Moans to pain	2
Motor response	None	1
	Spontaneous movements (obeys command)	6
	Withdraws to touch (localizes pain)	5
	Withdraws to pain	4
	Abnormal flexion to pain (decorticate)	3
	Abnormal extension to pain (decerebrate)	2
	None	1

Glasgow Coma Scale

Eye opening (E)

Spontaneous = 4
Response to speech = 3
To pain = 2
Nil (no response) = 1

Motor response (M)

Obeys = 6
Localizes = 5
Withdraws = 4
Abnormal flexor response = 3
Extensor response = 2
Nil (no response) = 1

Verbal response (V)

What year is this? 1983
Yesterday Mother
Scream, groan, moan
Inappropriate words = 3
Incomprehensible sounds = 2
No response
Oriented = 5
Confused conversation = 4
Nil = 1

Coma score (E + M + V) = 3 to 15